

- met de woonplaats van de huurtoeslagontvangers met de grootste negatieve inkomenseffecten.
 - Een deel van de mensen die nu een goedkope huurwoning hebben (ca. 40% van de huurtoeslagontvangers), krijgt door deze maatregel meer huurtoeslag, waardoor de prikkel om door te stromen voor hen kan afnemen.
 - Mensen met een (groot) gedeelte van hun inkomen relatief wettelijk wettig kunnen beperkt zijn in hun mogelijkheden om naar een goedkope lokale woning te verhuizen. Dit geldt ook mensen die vanwege zorgbehoeften in een aangewezen woning wonen.
 - Alternatieven voor verhuizen zouden gezocht kunnen worden in geïntegreerd beleid, bijvoorbeeld in het park-hu-verlaag van de huren, voor (een deel van) deze groep. Overwogen kan worden een deel van de opbrengst van het afschaffen van de verhuurde stelling te reserveren om in de daaruitverlaging huren voor huishoudens met een hoge huur, gericht te kunnen verlagen. Ter indicatie: gemiddeld vertelt de groep van 290.000 huishoudens ruw € 800 euro. Macro is dat circa 200 mln. Om dit bedrag te bereiken is ca. 300 miljoen aan huurverlaging noodzakelijk. Daarvoor kan bijvoorbeeld de helft worden gereserveerd om huren te verlagen.
 - Een belangrijke voorwaarde voor verlaging van de huren is dat ten koste van invaasdring afschaffen van verhuurders, en daarmee van nieuwbouw en verduurzamingsopgave van corporaties.
 - Huurverlaging bij particuliere verhuurders vraagt ook om compensatie. Op dit moment is er geen instrument hiervoor voor handen waardoor huurverlaging zich zal moeten beperken tot woningcorporaties. Hierdoor kunnen de negatieve inkomenseffecten voor huurders bij particuliere verhuurders niet worden weggenomen via deze route.
 - Een huurverlaging zal de prijs/kwaliteit verhouding van woningen uit de markt nemen.
 - Tot slot geeft BZK aan dat de beschikbaarheid van betaalbare woning niet is voorzet voor invoering van de maatregel en op een overgangstermijn is, aan overgang opnormhuur mogelijk zijn de consequenties kan hebben als zich zullen ophopen op voorsienbaarheid en het voortvoerbegroei en mogelijk ook BZK. Daarom is het volgens BZK voor belang dat deze maatregel geleidelijk wordt geïmplementeerd, zodat burgers voldoende tijd hebben om op deze maatregel te acteren.
- 3. Mogelijkheden overgangstermijn genormeerde huren**
- In de variant gaat de uitvoering in één keer en voor alle huurtoeslagontvangers, zittend en toekomstig, over naar een nieuw systeem met genormeerde huren.
 - Een geleidelijk ingroeiend naar normhuren kan de inkomenseffecten verzachten omdat het meer tijd voor eventueel flankerend beleid. Het ingroeiend voor het geleidelijk overgaan van de werkelijke huur naar de normhuur (startend bij een mix van 20% nieuw en 80% oude systematiek) bij de eerste verhoging redelijk goed uitvoerbaar. Voorts is dat de huurtoeslag op basis van de huidige situatie en het huidige systeem wordt berekend, met de genormeerde huurprijs als toevoeging. Dit ingroeiend voegt een extra stap toe aan de initiale berekening van de huurtoeslag, waarbij de huurtoeslag nogmaals wordt berekend met de normhuur en vervolgens het gewogen gemiddelde van de werkelijke huur (oud) en de normhuur (nieuw) wordt genomen.
 - Voor de uitvoering van het systeem met een aan kort mogelijk overgangstermijn, te handelen (3 tot max. 5 jaar), zodat uitvoering van de maatregel mogelijk te maken hebben met een overgangstermijn die een complexiteit met zich meebrengt. Inachting is dat per 2024 met het ingroeiend kan worden gestart. Een uitvoering is nodig voor een definitief oordeel van de uitvoerbaarheid.
 - Aandachtspunten voor de uitvoering zijn wanneer de nieuwe populatie met recht op de huurtoeslag (als gevolg van afschaffing maximale huurgrens en normhuur) ontmoet en het andere personen opvragen van burgers over veranderingen in het recht op huurtoeslag. Een gedifferentieerd systeem is voor de uitvoering niet mogelijk. Dit is bijvoorbeeld het geval als voor nieuwe toeslagaanvragen gelijk het systeem met de genormeerde huren geldt en voor bestaande aanvragen het oude systeem behouden blijft tot mutatie of sprake is van een geleidelijke overgang.

- Een ingroepsad verdelst de totale individuele inkomenseffecten eveneens niet, maar omzeilt deze uit naar meerdere jaren. Dit geeft h uurdere wel meer ruimte om de gevolgen op te vangen, bijvoorbeeld door uit te kijken naar een goedkopere woning.
- Een langer ingroepsad geeft, afgezien meer tijd voor verhuizen/financien beleid maar is nadelig voor duurzaamheid. Om inkomenseffecten te mitigeren moet een afweging worden gemaakt tussen de voordeel van het daarmee ingaan in de jaren uit te betalen voor de Boedingsdienst Toesloot.
- Tabel 2 geeft de inkomenseffecten van variant 2 voor 2024 met het ingroepsad van 5 Jaar. Dit betekent dat 1/5 deel van de spreiding die de overstap naar genormeerde huren veroorzaakt in het jaar van invoering valt.

Tabel 2 Inkomenseffecten in 2024 op NRV-staaf voor de 'kenninkomendheids' variant 2, maar rijk met transitiepad (in 2024; 60% huurtoeslag berekend uit feitelijke huur en 20% huurtoeslag berekend uit genormeerde huur)

	<0%	-1 tot -5%	-1 tot 0%	geen effect	0 tot 1%	1 tot 5%	>5%	Mediaan	Omvang
Inkomensgroepen									
1a (<105 WML)	0%	4%	15%	21%	19%	20%	10%	0,0%	1.530
2a (104-140 WML)	0%	0%	0%	0%	20%	8%	1%	0,0%	1.540
3a (140-273 WML)	0%	0%	0%	71%	19%	0%	1%	0,0%	1.540
4a (273-424 WML)	0%	0%	0%	72%	23%	2%	0%	0,0%	1.540
5a (>424 WML)	0%	0%	0%	85%	15%	0%	0%	0,0%	1.540
Inkomensbron									
werkenden	0%	0%	1%	60%	34%	8%	4%	0,0%	4.870
uitkeringsovervloedig	0%	0%	6%	19%	33%	14%	7%	1,6%	660
geen/overvloedig	0%	3%	11%	67%	8%	1%	0%	0,0%	2.000
Huishoudtype									
tweeverdieners	0%	0%	1%	63%	26%	0%	1%	0,0%	3.830
alleenstaanden	0%	2%	11%	55%	27%	11%	5%	0,0%	3.530
alleenverdieners	0%	1%	1%	60%	25%	7%	2%	0,0%	580
Kinderen									
met kinderen	0%	0%	1%	30%	37%	9%	2%	0,0%	1.700
zonder kinderen	0%	0%	1%	28%	22%	12%	5%	0,0%	4.000
Alle huishouders	0%	1%	7%	39%	22%	9%	3%	0,0%	7.700

4. Casus: Bek spreiding normhuur

De overgang naar genormeerde huren zorgt voor veel spreiding in het inkomensbestand. Zowel positief als negatief. Onderstaand is voor twee voorbeelden in beeld gebracht wat de effecten zijn van variant 0 en variant 1 uit voorgaande tabel 1 van de memo (effecten zijn gelijk voor variant 2). De effecten worden bijna volledig veroorzaakt door de overgang naar genormeerde huur.

Casus 1. AUV-gerechtigde, alleenstaande zonder aanvullend pensioen, relatief hoge huur: van €740 (b.v. woonstegenrum) en maximale servicekosten (€ 40 bijtelling op huur). Bedragen voor 2024, per maand.

AOW	Beetst met servicekosten	Beetst zonder servicekosten	Variante 0	Variante 1
Bruto	1459	1459	1459	1459
Netto	1275	1275	1275	1275
Besteedbaar (incl. zorg)	1451	1451	1451	1451
Huurtoeslag	400	381	271	291
Reehuur incl. HT	1731	1732	1670	1670
Verschil met best. incl. servicekosten per maand		-19	-129	-109

- Het **bestedbaar** inkomen is het netto inkomen, minus zorgpremie en verbruik van het eigen risico, plus de zorgtoeslag. Hier is de huurtoeslag bij opgeteld om tot **bestedbaar incl. HT** te komen.
- Aangezien de ADW niet gekoppeld is aan de wwf-erhoging blijft het netto inkomen gelijk.
- Variant 0 (macro 1.1 mid) leidt tot een verlies van € 129 huurtoeslag per maand (€ 1.298 op jaarbasis).
- Varianten 1 (macro 1.4 mid) beperkt het verlies tot circa € 109 per maand (€1.308 op jaarbasis). Dit is gelijk aan variant 1 in dit memo.

Casus 2. Werknemer met minimumloon, allochtone, huur van €514. Bedragen voor 2024, per maand.

VMT	Basiss	Variante 0	Variante 1
Bruto	1957	2100	2100
Netto	1789	1859	1859
Bestedbaar (incl. zorg)	1796	1826	1826
Huurtoeslag	123	146	147
Bestedbaar incl. HT	1899	1972	1993
verschil met basis per maand		113	124

- Het **minimumloon** wordt verhoogd met 7,5%. Dit zorgt voor de **stijging** van het bruto, netto en **bestedbaar** inkomen.
- **Versimpelde aanname** is dat dit geen effect heeft op de arbeidskorting, of op de ontvangen zorgtoeslag (is in het pakket wel het geval).
- De **genormeerde** huur ligt boven de **daadwerkelijke** huur. Daarom zorgt de invoering van **genormeerde** huur in elke variant voor **extra** huurtoeslag.
- In variant 0, 1 en 2 is er een **positief** inkomenseffect van circa €113 tot €124 extra huurtoeslag. In varianten 1, 2 en 3 is er een **positief** inkomenseffect van circa €123 per maand, waarvan €43 huurtoeslag.

Bijlage inkomenseffecten varianten

Tabel 5: Inkomenseffecten variant 0 in 2024 op MEV-stand voor alle huishoudens

	<-5%	-2 tot -1%	-2 tot 0%	positief effect	0 tot 2%	2 tot 5%	>5%	Reductie	omsz (x1000)
Inkomensroepen									
1a (<= 11.4% WML)	4%	14%	13%	21%	13%	14%	20%	0.0%	1.540
2a (11.4-18.0% WML)	0%	6%	7%	62%	14%	8%	3%	0.0%	1.540
3a (18.0-27.3% WML)	0%	0%	1%	72%	19%	6%	1%	0.0%	1.540
4a (27.3-40.4% WML)	0%	0%	0%	72%	23%	3%	0%	0.0%	1.540
5a (>40.4% WML)	0%	0%	0%	69%	29%	3%	0%	0.0%	1.540
Inkomensbron									
werkloos	0%	0%	2%	67%	24%	7%	4%	0.7%	4.870
uitkeringsoverstijgers	1%	5%	13%	19%	18%	20%	20%	0.7%	660
pensioenstrijders	2%	5%	6%	68%	9%	4%	2%	0.0%	2.020
Huishoudtype									
beveelmeesters	0%	1%	2%	61%	28%	6%	1%	0.0%	3.820
alleenstaanden	2%	7%	7%	54%	13%	9%	9%	0.0%	3.320
alleenverdiemers	1%	4%	4%	61%	22%	7%	2%	0.0%	340
Kinderen									
met kinderen	0%	3%	0%	50%	33%	8%	2%	0.0%	1.700
zonder kinderen	0%	2%	2%	59%	18%	9%	8%	0.0%	4.000
Alle huishoudens	1%	4%	4%	59%	19%	7%	5%	0.0%	7.700

Tabel 6: Inkomenseffecten variant 1, +300 mkb, 2024, alle huishoudens

	<-5%	-2 tot -1%	-2 tot 0%	positief effect	0 tot 2%	2 tot 5%	>5%	Reductie	omsz (x1000)
Inkomensroepen									
1a (<= 11.4% WML)	1%	10%	13%	21%	14%	17%	24%	0.2%	1.340
2a (11.4-18.0% WML)	0%	4%	7%	81%	14%	6%	2%	0.0%	1.340
3a (18.0-27.3% WML)	0%	0%	1%	72%	19%	6%	1%	0.0%	1.340
4a (27.3-40.4% WML)	0%	0%	0%	72%	21%	3%	0%	0.0%	1.340
5a (>40.4% WML)	0%	0%	0%	69%	29%	3%	0%	0.0%	1.340
Inkomensbron									
werkloos	0%	1%	2%	67%	24%	6%	5%	0.0%	4.870
uitkeringsoverstijgers	0%	1%	11%	19%	19%	21%	24%	1.5%	660
pensioenstrijders	1%	7%	6%	68%	10%	5%	3%	0.0%	2.020
Huishoudtype									
beveelmeesters	0%	1%	2%	64%	28%	6%	0%	0.0%	3.820
alleenstaanden	1%	5%	7%	54%	13%	10%	11%	0.0%	3.320
alleenverdiemers	0%	3%	4%	61%	21%	6%	1%	0.0%	340
Kinderen									
met kinderen	0%	1%	5%	50%	31%	8%	2%	0.0%	1.700
zonder kinderen	0%	1%	3%	59%	19%	9%	9%	0.0%	4.000
Alle huishoudens	0%	1%	4%	59%	20%	8%	6%	0.0%	7.700

Tabel 7: Inkomenseffecten variant 2: +300 min in Regio sarnhuur, 2024, alle huiskaden

	1-5%	-3 tot -1%	-2 tot 0%	geen effect	0 tot 2%	2 tot 3%	>3%	Median	Aantal (1000)
Inkomensgroepen									
1a (<= 11,4% WML)	1%	10%	13%	11%	14%	10%	23%	0,7%	1.540
2a (>11-18,0% WML)	0%	2%	7%	41%	14%	0%	2%	0,0%	1.540
3a (18,0-27,9% WML)	0%	0%	1%	72%	19%	0%	1%	0,0%	1.540
4a (27,9-40,4% WML)	0%	0%	0%	72%	21%	0%	0%	0,0%	1.540
5a (>40,4% WML)	0%	0%	0%	69%	29%	1%	0%	0,0%	1.540
Inkomensbron									
van kindertoeslag	0%	1%	2%	62%	21%	0%	1%	0,0%	4.870
uitkeringaanvangers	0%	2%	12%	19%	19%	21%	24%	1,4%	650
gepensioneerden	1%	7%	6%	68%	16%	1%	1%	0,0%	2.020
Huishoudtype									
duo/volledig	0%	1%	2%	64%	24%	0%	0%	0,0%	3.810
alleenstaanden	1%	2%	7%	34%	11%	10%	11%	0,0%	3.810
alleenverdiemers	0%	2%	5%	61%	21%	0%	0%	0,0%	340
Kinderen									
met kinderen	0%	1%	5%	50%	21%	0%	1%	0,0%	1.700
zonder kinderen	0%	1%	3%	59%	19%	0%	0%	0,0%	4.000
Alle huishouders	0%	3%	4%	59%	20%	0%	0%	0,0%	7.700

Tabel 8: Inkomenseffecten variant 3: 5% volledig gekoppeld met normhuur, 2024, alle huiskaden

	1-5%	-5 tot -2%	-2 tot 0%	geen effect	0 tot 2%	2 tot 3%	>3%	Median	Aantal (1000)
Inkomensgroepen									
1a (<=11,4% WML)	1%	11%	13%	3%	51%	18%	20%	1,1%	1.540
2a (>11-18,0% WML)	0%	0%	14%	27%	30%	0%	1%	0,0%	1.540
3a (18,0-27,9% WML)	0%	0%	10%	43%	34%	0%	1%	0,0%	1.540
4a (27,9-40,4% WML)	0%	1%	5%	54%	21%	1%	0%	0,0%	1.540
5a (>40,4% WML)	0%	0%	3%	59%	17%	1%	0%	0,0%	1.540
Inkomensbron									
van kindertoeslag	0%	2%	4%	37%	29%	0%	0%	0,0%	4.870
uitkeringaanvangers	0%	0%	15%	17%	21%	20%	15%	0,7%	650
gepensioneerden	0%	11%	5%	7%	4%	0%	0%	0,0%	2.020
Huishoudtype									
duo/volledig	0%	2%	8%	27%	11%	1%	0%	0,0%	3.810
alleenstaanden	0%	3%	10%	24%	23%	10%	0%	0,0%	3.810
alleenverdiemers	0%	4%	8%	20%	44%	0%	0%	0,0%	340
Kinderen									
met kinderen	0%	2%	8%	30%	14%	0%	1%	0,0%	1.700
zonder kinderen	0%	2%	4%	28%	21%	0%	0%	0,0%	4.000
Alle huishouders	0%	2%	9%	18%	11%	0%	0%	0,0%	7.700

Jeugd 08-12-2021

1. Hoe is de reeks van de Commissie van Wijzen (hierna: CvW) opgebouwd?
- De CvW is uitgeroepen van een set aan maatregelen waarvoor volgens de CvW overeenstemming bestond tussen Rijk en VVG ten aanzien van de wenselijkheid en de verwachte opbrengst (regel 2 tabel).
 - De maatregelen worden als prioriteiten van de Hervormingsagenda nader uitgewerkt. Het resterend tekort (regel 3) is voor 2022 incidenteel gecompenseerd. De besluitvorming over compensatie voor 2023 en verder is opgevat voor de formatie.

(in € mln.) (excl. overblijfselen)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028/str. tot
1. Tekort jeugdzorg in 2020-2022	1.528	1.628	1.638	1.628	1.628	1.628	1.628
2. Verwachte opbrengst maatregelen Hervormingsagenda	-294	-374	-463	-570	-961	-1.017	-1.017
3. Resterend tekort na maatregelen hervormingsagenda	Resterend tekort in begroting (1.234)	1.454	1.265	1.228	867	811	811

2. Waar bestaat de Hervormingsagenda uit en hoeveel moeten gemeenten besparen?
- Voor de uitvoering van de Hervormingsagenda vormt regel 2 uit bovenstaande tabel het financiële kader. Wanneer gemeenten alle maatregelen realiseren wordt het resultaat uiteraard 1 miljard een besparing (op initiatief van de Rijk in 2019 van € 5,4 miljard). Na realisatie van hervormingsagenda reduceert een tekort van structureel 800 miljoen euro (regel 3 uit tabel).
 - De maatregelen beslaan het gehele terrein van de jeugdzorg, zoals afbakening van de regionale jeugdwet, standaardisatie van de uitvoering en regionalisering.
 - Het kabinet heeft gemeenten locatiemogelijkheid gegeven om in de gemeentelijk begroting 2022 voor de jaren 2023-2025 uit te gaan van 75% van het CvW compensatiebedrag. Hierbij is vastgelegd dat dit geen budgettaire garantie is omdat een nieuw kabinet besluit over de structurele situatie.
3. Hoe hebben gemeenten zich verbonden aan de Hervormingsagenda?
- De VVG en het kabinet hebben samen besloten tot het instellen van een CvW. De CvW had tot taak een onafhankelijk zwaarwegend advies uit te brengen. Op basis van dit advies hebben de VVG en het kabinet besluiten de Hervormingsagenda op te stellen.
 - Voor de VNG is het randvoorwaardelijk krijgen gemeenten structurele compensatie voor de uitvoering van de Hervormingsagenda. Dit is nog niet voorzien in de voorproefstelling. Definitieve besluitvorming over de hervormingsagenda is voorzien voor voorjaar 2022.
4. Welke mogelijkheden zijn er om te besparen op de extra middelen voor jeugd?
- Mat het invoeren van een aanvullende maatregelen is het vanaf 2023 mogelijk om minstens 500 miljoen euro additioneel te besparen. In verdere jaren liggen de besparingsmogelijkheden lager doordat maatregelen wetgeving nu en implementatiedagen vergen. Aanvullende maatregelen zullen bij gemeenten op voorhand moeten.

(in mln)	2023	2014	2015	± tuss.
Normeren behandelduur	-9	-71	-91	-91
Verantwoordelijkheids inzake voorliggend veld nader	-125	-125	-125	-125
Bijz. bijdrage (afhankelijk van vormgeving)	3	0	184 tot -996	184 tot -996

- Normeren behandelduur:** De gemiddelde triagecyclus is in de afgelopen jaren toegenomen. De behandelduur wordt genormeerd naar de gemiddelde duur voor de decentralisatie.
- Verantwoordelijkheden inzake voorliggend veld nader besparen:** Het verschil per gemeente sterk wat voor activiteiten zij binnen het voorliggend veld uitvoeren en wat de kosten daarvan zijn. Het Rijk kan voor loceren en geen compensatie te bieden voor de sterke stijging sinds 2017, gemeenten kunnen dit opvangen door de werkzaamheden in het voorliggend veld te beperken.
- Bijz. bijdrage:** Het resterend tekort kan teruggebracht worden door eigen betalingen in te voeren voor (ambulante) jeugdzorg. De opbrengst is 0,2 tot 1,2 miljard, afhankelijk van de vormgeving (5 eigen bijdrage en typen zorg waarvoor eigen bijdrage geldt). Hiervoor is een wetwijziging nodig en implementatie door CAK. Implementatie kan per 2025, net als bij de eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp die is opgenomen in de voorproefstelling zorg.

70a Maatwerkafspraken industrie

- Het idee van de formerende partijen is om bindende maatwerkafspraken met industriële bedrijven te maken over CO2-reductie. Dit staat nu in de financiële tabel opgenomen (aan de uitgavenkant), met het bedrag op PM.
- In dit A4tje wordt gekeken naar de juridische mogelijkheden, de samenhang van deze maatregel met andere voorstellen in het pakket, de mogelijkheden van invulling van maatwerk en de eventuele budgettaire reservering hiervoor.
- Voor maatwerkafspraken met grootuitstoters is het essentieel dat er harde en afdwingbare afspraken voor extra CO2-reductie zijn, bovenop de effecten van het overige klimaatbeleid. Om een additioneel reductie effect te kunnen inboeken zal daarom de CO2-heffing moeten worden aangescherpt, bijvoorbeeld door een hoger reductiedoel van de CO2-margeheffing of een inname van dispensatierechten.
- Ook zal de industrie bepaalde waarborgen willen hebben van de overheid op het gebied van tijdige aanleg van infrastructuur, beschikbaarheid van duurzame energie, en versnelde vergunningverlening. Zonder garanties hieromtrent van de zijde van de overheid en netbeheerders, zal een bedrijf zich niet committeren aan een extra reductieverplichting.
- De doelgroep bestaat in generieke zin uit de top 30 grootste uitstoters inclusief de AVI's. Als maatwerk mogelijk is, dan zou hiermee gericht kunnen worden verduurzaamd dan met generiek beleid dat ook bedrijven treft die geen of weinig verduurzamingsmogelijkheden hebben (bouwkeramiek, glasindustrie).

1. Wat is er juridisch mogelijk bij het maken van 1-op-1 afspraken?

- Bij het maken van afspraken met individuele bedrijven om hun uitstoot te verminderen moet rekening gehouden worden met Europese staatssteunregels, die met name zien op de geschiktheid, noodzaak en proportionaliteit van overheidsingrijpen. Eventuele maatwerkafspraken met individuele bedrijven zullen aan een lange lijst voorwaarden moeten voldoen. Daarbij moet onder meer gekeken worden naar:
 - Kan het doel bereikt worden met regulering of wetgeving? Wordt er subsidie gegeven voor verduurzaming die een bedrijf op termijn ook uit zichzelf zou doen?
 - Lopen de subsidies samen met beprijzing en hoe wordt hiermee rekening gehouden in de subsidie?
 - Bij subsidiëring om uitstoot te verminderen moet ook rekening gehouden worden met de voordelen die een bedrijf haalt omdat ze minder hoeven te betalen voor hun uitstoot (nationaal en Europees).
 - Verstoort de afspraak de concurrentie in ernstige mate en is er een alternatief denkbaar dat de concurrentie minder verstoort?
- Vanuit de EU en ambtelijk is een sterke voorkeur voor generieke regelingen waar bedrijven zich voor in kunnen schrijven, omdat die over het algemeen minder marktverstoring zijn, minder arbeidsintensief zijn en meer (goedkeuring)zekerheid vooraf bieden.
- Er zal een goede redenering op tafel moeten liggen waarom een generieke regeling niet goed werkt, de verwachting is dat met de SDE++ en de NIKI de meeste industriële klimaatprojecten ondersteund kunnen worden. Ook de VEKI en de DEI-XL kunnen betrokken worden bij een eventuele maatwerkpaak. Mochten projecten niet passen, dan kan gekeken worden naar een maatwerksubsidie, echter een staatssteuntraject bij de EU kost tijd, zeker 6 tot 12 maanden.
- De juridische haalbaarheid van maatwerkafspraken hangt af van de invulling. De voorwaarden die gesteld worden kunnen het maken van afspraken compliceren. In hoeverre er dan nog sprake is van een nuttig instrument kunnen wij op dit moment niet inschatten.

2. Welke budgettaire reservering zou voor maatwerk kunnen worden opgenomen?

- Een specifieke budgettaire reservering voor maatwerkafspraken is op dit moment moeilijk te geven. De juridische haalbaarheid van maatwerkafspraken is onzeker en afhankelijk van de uitwerking van afspraken. Ook de hoogte van maatwerksubsidies is nog niet in te schatten.
- Het is daarom een expliciete keuze voor de formerende partijen of, en zoja hoeveel middelen men hiervoor wil reserveren. Als men dat wil, is een mogelijke route een extra bedrag in het voorziene klimaatfonds op te nemen. De uitwerking van de besteding volgt dan later.

- Overigens komen bepaalde voorziene investeringen uit dit klimaatfonds of het bredere klimaatpakket al ten goede aan industriële grootuitstoters, of helpen de randvoorwaarden te scheppen waardoor zij kunnen verduurzamen.

3. Wat is de samenhang van maatwerk met de andere maatregelen?

In het huidige pakket zijn twee soorten maatregelen te onderscheiden die met name relevant zijn voor de industrie en waarmee maatwerk potentieel kan dubbelen:

1. **Beprijzing/normering uitstoot industrie:**
 - a. Middels een aanscherping van de marginale CO₂-heffing met bijvoorbeeld 4 megaton en een aanpassing van de energiebelasting heeft de industrie een grotere reductieopgave.
2. **Reservering investering infrastructuur en subsidie energiedragers**
 - a. Om de juiste randvoorwaarden voor de energietransitie te creëren is er cumulatief tot 2030 19 miljard euro gereserveerd voor investeringen in (energie)infrastructuur en duurzame energiedragers. Er staat daarnaast nog een CCS-maatregel op PM.

4. Leiden maatwerkafspraken ook tot een additionele uitstootreductie?

- Eventuele maatwerkafspraken zullen additioneel moeten zijn aan de huidige stimulerings- en beprijzingsmaatregelen. Voor zover de bedrijven onder de CO₂-heffing vallen dient om zeker te stellen dat reductie additioneel is de heffing te worden aangescherpt (innemen dispensatierechten). Essentieel onderdeel is daarom dat er harde en afrekenbare afspraken worden gemaakt met de bedrijven in kwestie over de extra mtonnen reductie, bovenop reeds ingeboekte en beoogde mtonnen reductie. Een borgingsmechanisme als een aanscherping van de CO₂-heffing en innemen van dispensatierechten is hier een voorbeeld van. Gezien de grote onzekerheid over de haalbaarheid van maatwerkafspraken is het niet mogelijk een inschatting te geven van de uitstootreductie.
- Stimulering van verduurzaming van ETS-bedrijven draagt op Europees niveau niet of beperkt bij aan uitstootreductie. De uitstootrechten die Nederlandse bedrijven door hun verduurzaming niet hoeven in te zetten worden verkocht en worden elders in de EU ingezet.
- Bij maatwerkafspraken gericht op sluiting van (delen van) productie dient er goed gelet te worden op verschuiving van productie naar elders.
- Een eventuele tender voor productiebeperkingen geeft grote risico's op verschuiving uitstoot. Voor de productiebeperking zouden deze bedrijven gecompenseerd worden. Ruwe schatting van EZK van deze zomer was dat dit € 500 tot 1500 kost per ton uit de markt genomen CO₂-emissie, oftewel € 0,5 à 1,5 mld euro/Mton. Voor de lange termijn is dit meestal geen doelmatige route: productie en uitstoot verschuiven naar andere landen. Dit is een uiterste maatregel om kortetermijndoelen te halen, zoals de sluiting van de kolencentrales om de Urgendoelen te halen. Ook wanneer zeker is dat de productie zich niet zal verschuiven naar andere landen is de maatregel eventueel te overwegen.

70b Kosten kernenergie

- De gemiddelde bouwkosten van een generatie III+ reactor zijn tussen de 7 en 13 miljard euro. De uiteindelijke kosten van de opgewekte elektriciteit per MWh is afhankelijk van de inzet van de centrale en de energiemarkt. Dit type reactor levert 1000-1600 MW aan vermogen (1600 MW is ongeveer 11,5% van de huidige totale Nederlandse elektriciteitsvraag).
- De manier van inzet heeft grote gevolgen voor de rentabiliteit van de kerncentrale. Moderne kerncentrales kunnen ingezet worden voor zowel basislast en/of regelbaar vermogen. Inzet als basislast is de meest economische wijze van inzet vanwege hogere vaste (bouw)kosten en de lagere variabele kosten.
- In de toekomst is CO₂-neutraal regelbaar vermogen nodig om de variatie van de energie uit zon en wind op te vangen. Regelbaar vermogen zijn bijvoorbeeld elektriciteitscentrales op duurzame brandstoffen (waterstof/groen gas) of conventionele centrales met CCS. Kerncentrales kunnen een alternatief zijn voor een deel van de behoefte aan vaste energievoorziening (base load) en regelbaar vermogen samen. Inzet als regelbaar vermogen heeft wel gevolgen voor de levensduur (meer slijtage). Dit maakt kernenergie een dure vorm van regelbaar vermogen.
- De bouw van een kerncentrale kan in theorie zonder overheidsbijdrage, maar dat zien we nergens gebeuren. Vrijwel overal moeten substantiële garanties worden gegeven voor risico's die niet in de markt te verzekeren zijn. Dit leidt daarmee ook tot risico's op forse kosten voor de rijksbegroting. Deze risico's bestaan sowieso uit deze onderdelen:
 1. Garantie voor bouw-/vergunningfase
 2. Garantie op omzet
 3. Restrisico in geval van faillissement van de aanbieder
- Het is onmogelijk om op basis van de huidige cijfers een goede kwantificering te geven. Van belang is wel dat het niet realistisch is om voor de garantstellingen een risicodekkende premie te vragen- zoals het risico- en garantiebeleid vanuit het Rijk voorschrijft – omdat dit de business case van de centrale ondergraaft.
- Garantstellingen (en eventuele andere overheidsbijdragen) aan kerncentrales vormen naar verwachting staatssteun. Dit betekent dat deze ter goedkeuring moeten worden voorgelegd aan de Europese Commissie. In het verleden heeft de Commissie – onder voorwaarden – goedkeuring gegeven aan verschillende soorten steun aan kerncentrales. In algemene zin geeft de Commissie daarbij de voorkeur aan investeringssteun versus exploitatiesteun, maar er zijn mogelijkheden om bijvoorbeeld een prijsgarantie zo vorm te geven dat deze kan worden goedgekeurd. Het traject bij de Commissie duurt doorgaans 6 à 12 maanden (maar in dit geval wellicht langer).
- De financiële posities van reactorbouwers staan het naar verwachting niet toe om zelf nieuwe grote kerncentrales te financieren. Daarnaast treedt bij bestaande trajecten de bouwer vaak ook op als energieleverancier. De belangrijkste bouwers zijn niet als energieleverancier in Nederland actief. In NL zullen daarom naar verwachting andere financiers moeten worden aangetrokken.
- Overheids garanties zijn nodig tijdens de vergunnings- en bouwfase (bijvoorbeeld in de vorm van leengaranties of in het geval van annulatie). Marktpartijen geven aan niet in staat zijn om dergelijke risico's zelf te dragen, wat private investeringen in kernenergie belemmert. Lange termijn stabiliteit van beleid (en onderliggend maatschappelijk draagvlak) is essentieel.
- Private financiers geven aan dat het ook nodig is om een omzetgarantie te bieden. Ook bij de kerncentrales in aanbouw in Finland en het VK is hier sprake van. Zij zien dit als een voorwaarde om in te stappen vanwege de omvang en doorlooptijd van de investering en de onzekerheid over de toekomstige energiemarkt. Daarnaast liggen de marginale kosten van een kerncentrale (5-6 EUR/MWh) hoger dan andere CO₂-vrije bronnen, zoals zon en wind (0 EUR/MWh), waardoor kernenergie mogelijk lager in de *merit order* terecht komt en er dus minder stroom wordt afgenomen uit kernenergie. Omzetgaranties kunnen op verschillende manieren. Dit leidt niet per se tot kosten voor de rijksbegroting, omdat dit ook via de energierekening door de consument kan worden opgebracht of omdat de elektriciteitsprijs er toch boven ligt. Dit leidt bij een lagere elektriciteitsprijs echter wel tot een hogere energierekening.

- Er zijn substantiële risico's die vaak leiden tot kosten voor de overheid. Zo zijn er met name bij First-Of-A-Kind (FOAK) projecten in o.a. Finland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zijn kosten- en tijdoverschrijdingen als gevolg van het vergunningsverleningsproces veel voorkomend geweest. Dit zou ertoe kunnen leiden dat de overheid alsnog in moet springen (afhankelijk van de afspraken met de bouwer/financiers en de oorzaak van de kosten). Hetzelfde geldt voor de ontmantelingskosten, die in principe bij de start van de installatie door de vergunninghouder volledig moeten worden gedekt. Hierover moeten afspraken worden gemaakt met de uitbater om te voorkomen dat de overheid met de rekening blijft zitten ('guarantor of last resort'). Een risico is dat de uitbater gedurende de looptijd failliet gaat. In de marktconsultatie benadrukt een overgroot deel van de marktpartijen daarom het belang om te kiezen voor een bewezen technologie die voldoet aan de geldende veiligheidseisen.

Voorbeeld afspraken uit het VK (uit 2016)

- Hinkley Point C betreft een FOAK reactor. Bestaande projecten in Europa, Noord-Amerika en het Midden-Oosten die sinds 2005 in aanbouw/gebouwd zijn betreffen grotendeels FOAK-reactoren. Omdat dit nieuwere technologie betreft, brengt dit wel hogere risico's ten aanzien van o.a. doorlooptijd en kosten met zich mee dan met bestaande generatie III+ reactoren.
- De bouwkosten van de twee reactoren in aanbouw in het VK (Hinkley Point C) van 18 miljard pond moesten worden opgebracht door de twee investeerders EDF en de China General Nuclear Power Group (die gezamenlijk ook de centrale gaan beheren).
- De overheid heeft een prijsgarantie verstrekt (een contract for difference) voor 35 jaar. De overheid garandeert een prijs van £100.38/MWh (huidige prijs is ongeveer £45/MWh). De verwachting is dat deze afspraak over de levensloop tot ongeveer 30 miljard pond aan extra kosten leidt. Deze kosten worden opgebracht door de consumenten (ongeveer 10-15 pond per gemiddeld huishouden op jaarbasis).
- De overheid heeft een leengarantie verstrekt van 2 miljard pond voor eventuele obligaties die de beheerder eventueel uit zou kunnen geven voor de bouw van de reactoren.
- Als het project niet door kan gaan vanwege een verandering in het overheidsbeleid wordt de bouwer/beheerder hiervoor gecompenseerd. Dit zou tot 23 miljard pond kunnen kosten.
- De beheerder moet 7,3 miljard pond opzij zetten voor de uiteindelijke ontmanteling.
- De Europese Commissie heeft de staatssteun aan Hinkley Point C destijds goedgekeurd.

70e Bijzondereverplichting groen gas in de gebouwde omgeving (02-12-2021)

Kern

- Het normeren van het gebruik van groen gas vermindert de uitstoot van de gebouwde omgeving en stimuleert tegelijkertijd de productie van groen gas. Op deze wijze draagt de maatregel ook bij aan het concurreren met en van deze duurzame techniek.
- In het rapport van van Geest is indicatief opgenomen dat een bijzondereverplichting van 10% een CO₂ reductie van circa 1,44 Mton oplevert in 2030, een bijzondereverplichting van 20% 2,88 Mton. Daarnaast kan de bijzondereverplichting een substantiële bijdrage aan de reducties op leveren.
- NBI voor de Nederlandse reductieopgave kunnen deze maatregelen alleen worden meegenomen als Nederlandse groen gas productie wordt gestimuleerd (en dus niet-Nederlandse garanties van oorsprong (gvo's) worden uitgesloten).
- Ten aanzien van de impact en uitvoering van een bijzondereverplichting voor groen gas zijn er nog een aantal vragen. Hiernaar wordt referentie gemaakt¹. Het is niet duidelijk hoe vaak wordt afgerond (zie onder ook paragraaf 'maatvoering'). Het is niet duidelijk om de exacte maatvoering van de maatregel in te vullen nadat dit onderzoek is afgerond.
- De bijzondereverplichting leidt naar verwachting tot een stijging van de energierekening voor niet-nieuw huishoudens. De voorlopige inschatting van BZK is dat een bijzondereverplichting van 10% voor gemiddeld huishoudens richting 2030 mogelijk leidt tot een stijging van de energierekening met 55 euro per jaar (en bij 20% algeen meer dan 170 euro). Grofweg is de macro-kostenverhoging richting 2030 0,7 m€ per jaar (a) 10% (b) 20% algeen een verobolting of meer). Het externe onderzoek wat is uitgevoerd zal hier een nadere analyse van geven.
- Het is op zijn plaats te bedenken dat milieudoelstellingen voor groen gas niet alleen worden ondersteund door een flankerend beleid (innovatie, beschikbaar grondstoffen en numerieke inpassing) en van de allocatie van groen gas naar andere sectoren. De beschikbaarheid en effecten van mogelijke maatvoeringsscenario's moet blijken uit het onderzoek.
- Het invoeren van deze maatregel kan zonder subsidie en heeft in dat geval geen (directe) kosten voor de (belegger). Dit betekent wel dat er nog iets moet worden gedaan om de kosten voor het gebruik van huishoudens via de energierekening. Een oplopende energierekening zou kunnen worden gecompenseerd middels aanvullende subsidie of lastenverlichting elders. Indien het wenselijk is om de subsidie via de SDE te laten lopen, dan moet de concurrentiepositie van groen gas in de SDE verbeterd worden, of de mogelijkheid moet in dat geval worden bezien.

Haatregel

- Een bijzondereverplichting voor groen gas betekent dat middels normering energieleveranciers verplicht worden om administratief het aantal geleverd groen gas te verhogen en het aantal aardgas te verlagen. Het bijmengen van groen gas verlaagt de CO₂ inhoud van het gasgebruik doordat groen gas een CO₂-neutrale energieleverancier is.
- Een bijzondereverplichting voor in Nederland geproduceerd groen gas zal de productie van groen gas stimuleren. Het is niet duidelijk of de geboden stimulans uit het KA, NBI, een bijzondereverplichting groen gas heeft alleen zin voor productie in Nederland als je niet-Nederlandse gvo's kunt uitsluiten. De haalbaarheid hiervan wordt nader onderzocht. Groen gas kan nu nog maar moeilijk concurreren met andere technieken uit de SDE++². Er bestaat nu een tijdje problemen groen gas te bouwen, waardoor het laatste subsidie verrijkt, waardoor groen gas duur blijft (want er zijn geen leereffecten en geen uitbreiding van technieken en technieken supply chains). Door groen gas te stimuleren zal ook kostenreductie plaatsvinden, waardoor groen gas een concurrerende techniek wordt. Op de lange termijn is het wenselijk om af te stappen van de afhankelijkheid van subsidies en te bewegen richting verdere normering en marktwerving.
- Groen gas lijkt goed meetbaar in de gebouwde omgeving, juist daar waar verduurzaming en/of elektrificatie moezaam blijkt. Groen gas lijkt daarnaast ook (iets van factor 2) goedkoper dan vergelijkbare alternatieven zoals waterstof in de gebouwde omgeving.

¹ Over gas wordt gemaakt over middel van het vergelijken van gas en gas van biomethaan.

- Een bijmengingsverplichting is niet mogelijk voor industrie die gebruikmaakt van private leidingen. Daarmee treft een bijmengingsverplichting niet de grootgebruikers. De situatie ontstaat daarmee dat de gebouwde omgeving (huishouders) verplicht het duurere groene gas moeten afnemen, en de industrie het bij het goedkopere grijze gas mag houden. Dit laatste kan echter wel worden ondervangen door CO2-bezetting in de industrie.

Maatvoering

EZK heeft onlangs besloten nader onderzoek te verrichten naar de mogelijkheid van een bijmengingsverplichting voor groen gas in de gebouwde omgeving. De vragenlijst's die het onderzoek zal adresseren zijn:

- In hoeverre bijmengen het meest doelmatige en doeltreffende instrument is om het gebruik van groen gas te stimuleren;
- Wat de verwachte CO2-opbrengst is van een bijmengingsverplichting voor groen gas en in hoeverre dit in verhouding staat tot de kosten;
- Wat de opschalingspotentie van de markt voor groen gas is en hoe dit in verhouding staat tot de benodigde bronnen om groen gas te produceren.
 - Dit nu via een 80/20 split van een rijkthelverge van 10% bijmenging in de gebouwde omgeving in 2030. Op basis van de sectorambitie m.b.t. groen gas productie in 2030 is het in theorie mogelijk om te groeien naar 20% groen gas bijmenging in de gebouwde omgeving in 2030. Hierbij zijn er echter twee grote onzekerheden: 1. Deze ambities moeten worden gehaald, dit is sterk afhankelijk van Rijkswind beleid en 2. Groen gas moet voornamelijk in de gebouwde omgeving worden ingezet en niet in andere sectoren zoals de industrie en mobiliteit. De uitkomsten van het onderzoek zijn nodig om de haalbaarheid en impact van deze maatvoerscenario's in te kunnen schatten.
 - In de commissievoorstellen onder titel-EE worden criteria voor biomassa verder opgezet, vast voor eens regelmatig en tot mogelijk extra kosten kan leiden.
- Wat het effect is op de ontgordering. Een bijmengingsverplichting voor groen gas wordt huishoudersrijijk door energieautoriteiten doorbetaald op de afname (in dit geval huishouders).
 - De voorlopige inschatting van EZK en SZK is dat een bijmengingsverplichting van 10% leidt tot 7,8 cent extra per kubm. Dit betekent voor een gemiddeld huishouders bij 10% een stijging van de energieafrekening met 55 euro per jaar (en bij 20% stijgt meer dan 170 euro). Grofweg is de macromarktoverhoging 680 miljoen bij 10% (bij 20% alomv een verdubbeling of meer).

20 D. formatie Klimaat SDE en ODE

(03-12-2021)

Aankondiging

- In het Klimaatkkoord is afgesproken hoe de uitloop van de ODE (t/m 2030) wordt vormgegeven in relatie tot de gezamenlijke SDE-uitgaven. Nu is het moment dat de ODE-tarieven weer gelijkgesteld worden aan de actuele SDE-raming. Dit biedt de mogelijkheid de systematiek te heroverwegen.
- De huidige systematiek van de SDE en ODE leidt namelijk tot een oplopende lastendruk op de energieleverancier door de oplopende SDE-uitgaven in combinatie met (gedeeltelijk) de grondslag van de Duurzame uitval van de SDE uitmiddelen in beginsel niet meer te koppelen of te overmeeten en daar waar mogelijk te ontlooppaas.
- De ODE-tarieven zijn momenteel t/m 2022 in de niet vastgelegd. Volgens de meest actuele raming (eind november 2021) moeten de ODE-tarieven ten opzichte van de huidige (2022) tarieven met cumulatief 8,3 miljard euro stijgen (2022-2030).
- Deze stijging is al grotendeels opgenomen in het basispad van de beleidsmatige lastenontwikkeling en in de gezamenlijke OOD-inkomsten in de EZH begroting.
- Tot nu toe is 1,6 miljard van de lastenontwikkeling (t/m 2022-2030) te nog niet waargenomen in het BLO. Dit gaat gemiddeld om 6,18 miljard hogere lasten in de periode 2022-2030. Hierbij geldt dat in de periode t/m 2025 juist sprake is van een lagere taakstelling dan in het basispad, en in de periode 2026-2030 van een hogere taakstelling.
- Om de BLO ten opzichte van het basispad onder de periode 2022-2030 per se de gezakte houden van 1,6 miljard van de ODE reserve worden ingezet (zie ook advies).

Advies

- We adviseren om:
 - voor de SDE-uitgaven in de financiële plaat van het Regeerakkoord aan te sluiten bij de op dit moment verwachte kasuitgaven en de aanvullende ambitie uit het Regeerakkoord (op het terrein van hernieuwbare warmte, elektrische, hernieuwbare stroom (SDE, ODE, etc.) met een de SDE in te vervullen;
 - de huidige koppeling tussen de SDE-uitgaven en de ODE-tarieven los te laten en de SDE-reserve deels (1,6 miljard) in te zetten om de stijgende bruto ODE taakstelling te dekken en de lastenstijging te beperken (de betreffende middelen worden in casu gevaar toegevoegd aan de beschikbare middelen). Hiervoor moet wel de koppeling tussen de ODE en SDE worden losgelaten;
 - de ODE te bevroeren op 2022 tarieven en te integreren in de energielasting of de ODE te bevroeren op 2022-tarieven en als aparte belasting te houden;
 - het overige deel van de benodigde hoare oebrenmat van de ODE ten opzichte van het niveau in 2022 (ca. 5,8 miljard) te dekken via het verhogen en minder degressief maken van de tarieven in de energielasting, dan via via andere fiscale verspreidingsmaatregelen, op een wijze dat het niet ten koste gaat van het behalen van de klimaatdoelen. Deze 5,8 miljard is al opgenomen in het basispad van de BLO.

toelichting

Systematiek SDE++ en nieuwe raming kasuitgaven

- De SDE++ is de grootste Klimaatsubsidie op de Rijksbegroting, en gericht op de onrendabele toevoeging van CO₂-reductie duurzame energie. De regeling wordt jaarlijks opgesteld voor een aantal technieken, waarop partijen subsidie kunnen aanvragen. Vervolgens wordt de subsidie toegekend, op basis van de kosteneffectiviteit van projecten. Dit zijn altijd lopende projecten, die vervolgens jaarlijks aan subsidie krijgen die afhankelijk is van fluctuerende energie- en CO₂-prijzen (die bepalen immers de onrendabele toevoeging).
- Table 1 aan de meest recente raming van de SDE++ kasuitgaven tot en met 2030 zien. De kasuitgaven nemen tot 2025 sterk toe. Daarna nemen de kasuitgaven licht af, maar liggen ze

¹ In deze raming is nog gerekend met cijfers uit de KEV 2020. Een volledige nieuwe doorrekening t/m KEV 2022 komt in februari 2022 beschikbaar.

- nog wel op een hoger niveau dan in 2021-2022. Een groot deel van de kasuitgaven betreft eerder aangegane verplichtingen.
- In de laatste raming vallen de SDE++ kasuitgaven hoger uit dan eerder gedacht. Deze raming is niet met onzekerheid omgeven, omdat de kasuitgaven mede afhangen van de ETS-prijs en energieprijzen (hoe hoger de ETS-prijs en energieprijzen, hoe lager de onrendabele top en hoe lager het subsidiebedrag op projectniveau). Ter illustratie: de raming van totale uitgaven kan tussen juni/juli ramingen met voldoende fluctuatie. Zo is de actuele, voorliggende SDE-raming gebaseerd op de KEV2020, terwijl de ETS-prijs en de energieprijzen sindsdien sterk gestegen zijn. Ook de realisatie (hoeveel van de projecten komen echt tot stand) bepaalt de uiteindelijke kosten.
- De begrotingsreserve Duurzame Energie (DE) is bedoeld om de hierboven genoemde fluctuaties in de SDE-uitgaven op te kunnen vangen. Momenteel is de reserve ca. € 3,9 mld. Deze middelen kunnen óf maximaal 2,23 mld. worden ingezet om hogere toekomstige kasuitgaven te dekken. Dan restert nog ca. 1,6 mld. voor 10% prijenschaar. In tabel 1 is een rijk uit de reserve van 1,6 mld. opgenomen.
- Bekostiging uit de reserve geldt als dekking binnen de uitgavenstabiliteit van het Rijk, maar heeft op EMU-basis geen effect. Dekking van uitgaven via een ontbrekking uit de reserve leidt dus tot een EMU-saldoverslechtering.

Systemische Opslag Duurzame Energie- en Klimaattransitie (ODE)

- Door het verstreken van de laatste twee ramingen met inzet de energiebelasting (ER) een niptal duurzame energie (ODE) worden betaald. De oobrenast vloekt naar de algemene begrotingsmiddelen, maar politiek is gecommuniceerd dat de ODE dient ter financiering van de met de subsidie regeling Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE++) samenhangende kasuitgaven.
- De ODE-tarieven zijn relevant voor het lastenkader en met het pakket De eestingsplan 2021 tot en met 2022 wettelijk vastgelegd.
- Tabel 1 geeft, conform de geldende systematiek, een overzicht van
 - De **nieuwe bruto taakstelling voor de ODE**: deze reeks is gebaseerd op een aantal elementen:
 - Beschikbare middelen SDE: oude netto taakstelling voor de ODE (exclusief dekking van het te betalen netto salaris) + voorliggende middelen (zoals de middelen van afgelopen augustus besluitvorming).
 - SDE-kasuitgaven: gebaseerd op de meest recente SDE-raming en bevat alle uitgaven via de SDE (dus bijvoorbeeld ook de kolnermaatregelen van Urgenda).
 - Taakstelling belastingvermindering EP2020: In het kader van het Klimaatdoel is een nieuwe lastenvermindering voor de ODE afgesproken van 1/3 huishoudens en 2/3 bedrijven. Hierbij is de belastingvermindering in de energiebelasting verhoogd en afgesproken dit te dekken via de ODE-tarieven.
 - De **mutatie in de beleidsmatige lastenontbrekking**:
 - In het BLO-basispad is de oude bruto taakstelling voor de ODE opgenomen.
 - Op basis van de meest recente raming voor de SDE-kasuitgaven en beschikbare middelen is een nieuwe bruto taakstelling voor de ODE berekend (zie hierboven). Deze taakstelling ligt cumulatief (2022-2030) 1,6 mld. hoger dan de oude bruto taakstelling.
 - De beleidsmatige lastenontbrekking neemt hierdoor in de periode 2022-2030 met cumulatief 1,6 mld. toe. Hierbij is oncerf open in de periode t/m 2023 juist sprake van een lastenverlichting en de periode van 2023-2030 van een lastenverzwaring.
 - Om de beleidsmatige lastenontbrekking gelijk te houden is in tabel 1 het verschil tussen de oude en nieuwe ODE taakstelling gedeelt door 1,5 mld. uit de SDE-reserve te halen.
 - De **bruto taakstelling ten opzichte van de ODE-tarieven in 2021**:
 - De ODE-tarieven zijn tot en met 2022 wettelijk vastgelegd. Wanneer de ODE-tarieven berekenen op dit niveau, dan daalt de budgettaire opbrengst naar 2,75 mld. euro in 2030.
 - Het verschil tussen met mld. de ODE 2022-tarieven zou worden opgehaald en wat volgens de nieuwe bruto ODE taakstelling zou moeten worden opgehaald.

is cumulatief ca. 0,3 milj. euro (2022-2030). De komende jaren is daarom een forse stijging van de ODE-tarieven nodig.

- Hiervan zit 6,8 milj. euro al in het BLO-basispad en is 1,6 milj. additioneel (zie ook mutatie in beleidsmatige lastenontwikkeling).

Tabel 1 – Reming SDE kasuitgaven en taakstelling ODE (in mln. €)										
Nieuwe bruto ODE taakstelling										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Beschikbare middelen SDE	3.750	4.381	4.477	4.345	4.056	3.551	3.743	3.698	3.717	
Waarvan netto ODE taakstelling oud, zonder taakstelling belastingvermindering BP2020	2.425	2.638	3.062	3.198	2.983	2.070	2.090	3.226	3.411	
Waarvan overige middelen	1.325	1.543	1.415	951	1.073	981	753	472	306	
Verwachte kasuitgaver SDE (alle uitgaven)	4.282	3.816	4.134	4.031	4.175	4.594	4.415	4.291	3.906	
Netto nieuwe ODE taakstelling voor SDE (kasuitgaven - overige middelen)	2.947	2.273	2.750	3.080	3.102	3.413	3.662	3.810	3.600	
Aditionele taakstelling ODE verhoging belastingvermindering cf. BP2020	191	518	556	581	511	512	516	589	521	
ODE taakstelling bruto nieuw	3.438	2.791	3.328	3.664	3.646	3.555	4.208	4.408	4.224	
Mutatie beleidsmatige lastenontwikkeling										
Oud - bruto ODE taakstelling SDE + belastingvermindering - ELD basispad	2.906	3.356	3.621	3.782	3.527	3.512	3.558	3.815	1.035	
Nieuw - bruto ODE taakstelling SDE + belastingvermindering	3.438	2.791	3.328	3.664	3.646	3.555	4.208	4.408	4.224	
Verschiel BLO (nieuw - oud) excl. dekking reserve t.o.v. basispad (cum. 2022-2030 lastenverzwaring is + 1,6 milj.)	+532	-565	-293	-118	-119	+443	+672	+593	+189	
Inzet SDE-reserve (ca. 1,6 milj.)	-532				-119	-244	-244	-244	-189	
Verschiel BLO incl. dekking SDE-reserve t.o.v. basispad (cum. 2022-2030 lastenverzwaring is 0)	0	-565	-293	-118	0	199	428	349	0	
Extra taakstelling ten opzichte van opbrengst ODE 2022-tarieven										
Verwachte ODE-opbrengst bij bevroren tarieven niveau 2022	2.906	2.884	2.852	2.824	2.800	2.781	2.765	2.756	2.748	
Extra taakstelling ten opzichte van opbrengst ODE 2022-tarieven	-	-95	476	840	846	1.174	1.443	1.652	1.476	

Stijging ODE-tarieven 2023-2030

- Om de gebrekkelijke systematiek van de tarieven van het huidige systeem te verbeteren wordt de ODE in het basispad aangepast om er aantekening aan te sluiten bij de taakstelling, zoals weergegeven in tabel 1.²
- Tabel 2 geeft een overzicht van de ODE-tarieven in 2022 en van de toekomstige ODE-tarieven in 2027 en 2030, indien aan deze systematiek (koppeling ODE en SDE-kasuitgaver) wordt vastgehouden.
- Tussen 2022 en 2027 stijgen in het rekenvoorbeeld de ODE-tarieven van zowel gas en elektriciteit met meer dan 50%. Dit hangt samen met de oplopende SDE-uitgaven.

² Niet beleidsmatige wijzigingen die gedurende de rit ontstaan worden overigens niet gecompenseerd (anderejaan).

- Tabel 3 geeft weer wat deze stijging van de ODE-tarieven betekent voor een huishouden met een gemiddeld gas- en elektriciteitsverbruik. De daaroverlijke lastenstijging voor een huishouden is afhankelijk van het specifieke verbruik. Daarnaast zijn in deze tabel de andere componenten van het belastingsdeel van de energierekening (EB, belastingvermindering, btw) niet meegenomen.
- De stijgende ODE-tarieven leiden in het voorbeeld tot een lastenverhoging van 93 euro voor een huishouden met een gemiddeld verbruik. Ter vergelijking: het belastingsdeel van de energierekening voor een huishouden met gemiddeld verbruik is in 2022 430 euro (exclusief tijdelijke compensatie voor hoge energieprijzen).
- Dit is nog afgezien van een stijging van de energierekening als gevolg van hogere kosten voor netbeheerders als gevolg van de energietransitie, die stijging is mede afhankelijk van de keuzes die het nieuw kabinet maakt in verdeling van de kosten van de energietransitie.
- De tarieven voor 2029 en 2030 zijn indicatief en geven niet voor een lastenverdeling van 1/3 huishoudens en 2/3 bedrijven. Een andere lastenverdeling (tussen bedrijven/huishoudens en tussen de verschillende verbruikschijven) is mogelijk.

	2022	2027	2030
Aardgas (excl. btw, in cent/m³)			
0 - 170.000 m ³	8,65	12,30	13,30
170.000 - 1.000.000 m ³	2,39	3,40	3,67
1.000.000 - 10.000.000 m ³	2,36	3,35	3,63
> 10.000.000 m ³	2,36	3,35	3,63
Elektriciteit (excl. btw, in cent/kWh)			
0 - 10.000 kWh	2,09	4,34	4,69
10.000 - 50.000 kWh	4,18	5,94	6,43
50.000 - 10.000.000 kWh	2,29	3,49	3,72
>= 10.000.000 kWh	0,05	0,07	0,08

	2022	2027	2030
ODE gas	€ 101	€ 144	€ 156
ODE – elektriciteit	€ 7,9	€ 103	€ 112
Totaal ODE (excl. btw)	€ 1174	€ 247	€ 267

Bodiedeopties

- De Studiegroep Begroting nu heeft aanbevelen om middelen in beginsel niet meer te koppelen of te combineren en daar waar mogelijk te ontkoppelen.
- Er zijn grofweg twee beleidsopties: 1) huidige systematiek in stand houden en ODE-tarieven verhogen of 2) koppeling tussen de ODE-tarieven en SDE-kostgaven (indienen en de SDE-kasuitgaven op een andere manier dekken. In dit geval is er –indien de ODE zonder tariefverhoging wordt ontkoppeld – een significant budgetair gat ten opzichte van de huidige gekoppelde situatie van cumulatief (2000-2030) ca. 7,6 mld. Hiertegenover staat de SDC-reserve (stand huidige raming): 3,9 mld.).
- 1. Systematiek in stand houden
 - De huidige systematiek met een koppeling tussen de ODE-tarieven en SDE-kasuitgaven wordt in stand gelaten.
 - De nieuwe raming van de SDE-kasuitgaven en teakstellende opbrengst voor de ODE nu hierop gebaseerd in respectievelijk het uitgangspunt lastenkatte voor de komende lobbyperiode.

- Uit de evaluatie van de ODE door CE Delft blijkt dat de ODE een doelmatige manier is om voor de eindgebruiker meer transparantie te bieden in de financiering van de SDE-regeling.

2. Systematieklocatie

- De huidige systematiek met een koppeling tussen de ODE-tarieven en SDE-kasuitgaven wordt los gelaten. Voordel hiervan is dat voor het vaststellen van de beslaginstar evenwicht op elektriciteit en aardgas de beleidsmatige overwegingen (energiebesparingsprijkeid, lastenverdeling, etc.) weer centraal staan, in plaats van de benodigde budgettaire opbrengst.

- Hiervoor schat het IBC financieringsovergang 2 opties, namelijk:

1. Devisen van de ODE en in stand houden

- o Hiermee wordt de ODE in stand gehouden en bevoren op het niveau van 2022. Op deze manier vervalt de koppeling tussen de SDE-kasuitgaven en de ODE maar blijft de ODE wel in stand als gedeeltematige financiering van de SDE-regeling.
- o Hiermee blijft transparantie over de bijdrage van de eindgebruiker op de energierekening. Ook kan door middel van de ODE inzicht in de lastenverdeling inzichtelijk opgeven worden in de specifieke bijdragen van groepen aan verduurzaming, bij voorbeeld de bijdrage van de industrie aan de SDE-regeling conform de afspraken bij het Klimaatdoel.
- o De huidige SDE-reserve zou voor 1,5 mld. kunnen worden ingezet om de oploop in de EB-tarieven te beperken. Dan resteert nog ca. 2,3 mld. voor onder andere 10% prijsrisicobuffer.

2. Integrasie in de energiebelasting

- o De ODE kan komen te vervallen, waarbij de huidige ODE-tarieven en voordele oploop uit het Klimaatdoel worden opgelost bij de tarieven van de energiebelasting. De grondslag en tariefstructuur is nu al gelijk. Dit zorgt voor een vereenvoudiging van het belastingstelsel.
- o Dit sluit aan bij het advies van de studiegroep Besluitvorming in de markt voor integrale afweging over de inzet van middelen mogelijk.
- o De huidige SDE-reserve zou voor 1,5 mld. kunnen worden ingezet om de oploop in de EB-tarieven te beperken. Dan resteert nog ca. 2,9 mld. voor onder andere een 10% prijsrisicobuffer.

70e uitvoeringskosten Miliaat Rijksveerheid

- Voor uitvoeringskosten Miliaat bij het Rijk is nog geen ex-ante bedrag gereserveerd. Additioneel Miliaatbeleid zal echter ook leiden tot additionele kosten voor het Rijk (met name personeel).
- Zie onderstaande tabel voor de nodige middelen. De totale kosten lopen op van € 53 mln in 2022 naar € 118 mln/jaar in de jaren daarna. Bedragen zijn afkomstig van ambtelijk EZK; het is voor ambtelijk FN niet mogelijk om op korte termijn de noodzakelijkheid van de specifieke reeksen te toezien. Dit geldt bijvoorbeeld voor de reeks 'Miliaatcommunicatie Rijk' waarvan doelmatigheid en doeltreffendheid onzeker/onvolledige onderbouwd zijn.
- Een aantal sondepostpunten kortbij zijn:
 - Deze middelen komen bovendien de gereserveerde middelen voor uitvoering Miliaat bij medeoverheden (€ 600 mln/jaar, gebaseerd op Rob/AEF). Dit bedrag kan in de praktijk mogelijk lager uitvallen, afhankelijk van de vormgeving van het Miliaatbeleid (bijv. in de gebouwde omgeving).
 - De situatie die tabel geeft voor het grootste deel om persoonlijke kosten. Dit gaat om een forse intensivering (nuwe schotting) € 300 mln in ca. 1.000 Fte die in een geprognosticeerd arbeidsmarkt moeten worden gevonden, bovenop de extra nodige Miliaatcapaciteit bij medeoverheden. Dit zal een opgave zijn.
 - Reeks 15 aan uitvoeringskosten gaat uit van een bijbehorend investeringsbudget voor de maatschappij 'Verduurzaming maatschappelijk vastgoed' van 640 mln. per jaar. Deze maatschappij staat nu voor een lager bedrag oplopend tot 300 mln. in de financiële tabel. Indien het operationeel investeringsbudget van 220 mln. wordt bedragen, zal reeks 16 uitvoeringskosten daar om ook lager uitvallen. De meeste reeksen beginnen in 2023. Voor een aantal posten, die al nodig zijn voor de uitvoering van Miliaatbeleid zijn al in 2022 middelen opgenomen.

Maatregel	Kosten (€ mln, * is schijfverslechterend)					cum 2020- 2029 TFR
	2022	2023	2024	2025	2030/over.	
Uitvoeringskosten						
Kennelijk EA						
14. PR - reorganisatie voor eenzijdige werkzaamheden	1	1	1	1	1	4
15. MEL: capaciteit voor analyses tbv bevoegd overleg	1	1	1	1	1	6
2. GBE: capaciteit doorrekening koppeling kosten-effecten Miliaatbeleid	0,5	0,5	0,5	0,5	0	0
3. RDM: Crisisbegeleiding	1	1	1	1	1	4
4. Verbetering Informatievoorziening Energietransitie (MVEI)	1	1	1	1	1	8
5. Nieuw maatschappelijk EBN	15	15	15	15	15	120
Apparaatkosten uitvoering						
6. Nationaal Programma RES - paradijscoölocatie op maatbeleid re (nationaal) (uitvoering) - programma's	10	10	10	10	10	80
R. Reorganisatie uitvoeringskosten RME	15	15	15	15	15	120
9. Extra Uitvoeringskosten RVO agrarische intensivering	14	14	14	14	14	112
10. ILT: handhaving F-gas	1	1	1	1	1	14
11. Uitvoeringskosten NBE	1	3	3	3	3	40
12. Uitvoeringskosten AOM, RWS	3	3	3	3	3	40
13. Uitvoeringskosten SoEM, TNO en KSE	3	10	10	10	10	80
Rijkswaardijks vastlegingsmiddelen						
14. Miliaatcommunicatie Rijk	15	15	15	15	15	60
15. Duurzame energie-opwekking op Rijkseigen	14	14	14	14	14	56
16. Verkeersinfrastructuur opwekking (Rijkswaardijks vastlegingsmiddelen)	17	37	47	63	18	18
Totaal	70,5	173,5	183,5	203,5	127	974,8

1220788

00072

70f CCS: is het mogelijk om hiermee extra Hton te halen, en zoja, hoe?

CCS: wat kan er nog?

- Voor CCS is er qua capaciteit in 2030 meer mogelijk dan nu is voorzien. Het maximale CCS-opslagvolume voor 2030 in Nederland wordt geschat op ~17,5 Mton per jaar (bron: CO₂). Dit is 7,5 Mton hoger dan het huidige CCS-plafond in de SDE++-regeling van 10,0 Mton per jaar, waarvan 7,2 Mton per jaar voor de CCS-toepassingen in de industrie en 2,8 Mton per jaar in de elektriciteitssector. Bij Miljoenennota 2022 verhoogd naar maximaal 12,7 Mton.
- Het CCS-plafond is in vorige SDE-rondes nog niet bereikt. In de SDE++ 2020 ronds is er voor 2,3 Mton per jaar subsidie beschikbaar voor CCS in de elektriciteitssector. In de SDE++ 2022 is er voor 4,7 Mton per jaar in de 2021-ronde al dit plafond naar verwachting bijna bereikt worden. De 2 Mton per jaar voor de elektriciteitssector zal naar verwachting niet op korte termijn bereikt worden.
- Meer CO₂ opslag per jaar in 2030 in Nederland dan 17,5 Mt is niet realistisch, dit vanwege de voorbereidingstijd om de opslaglocaties te onderzoeken en gereed te maken. Voor de SDE++ doelstelling in 2030 is, uitgaande van de toerenverdeling in het rapport van deast, daarom waarschijnlijk ook opslag in het busveld en nodig. Dit kan bijvoorbeeld mogelijk in Noord-Nieuw of het VK kunnen gebeuren. Het Noord-Nieuw worden reeds opstraalend genoemd en tijdens het afgelopen Staatsbezoek (9-11 november), een MoU ondertekend om naar zo'n bilateraal verdrag toe te werken. Na 2030 is er meer potentieel voor CCS, al hangt dit af van bijv. de ETS-prijs.
- CC₂ wordt gestimuleerd via de SDE++. Het is mogelijk om CCS extra te stimuleren door het plafond in de SDE++ te verhogen tot een gewenste niveau. Op een horizon tot 2030 is CCS de meest kosteneffectieve en haalbare techniek om CO₂-uitstoot te reduceren in de industrie. Voor de transitie naar 2030 zijn echter andere (nu nog relatief duurdere) technieken nodig. Om te zorgen dat de inzet van CCS niet ten koste gaat van technieken die voor de lange termijn strategisch essentieel zijn, is de subsidiering van CCS beperkt via een CO₂-plafond. Tevens is afgesproken dat er na 2030 geen nieuwe subsidiebeschikkingen per voor CCS-projects worden afgegeven, uitgezonderd voor negatieve emissies. Dit geeft een prikkel aan bedrijven om alternatieve technieken te ontwikkelen die tijdig gereed zijn.
- Overigens zorgt het plafond er ook voor dat er een (jaarlijkse groei van) scheerpte is op de subsidie voor CCS en bodjes van daarom zo snel mogelijk hun CO₂-project willen indienen in de SDE++. Het gebrek aan bodjes van het plafond zou dit kunnen doorbreken en bedrijven meer tijd geven om ook alternatieven te onderzoeken. Dit kan mogelijk daarom ook tot minder CCS leiden.
- Kosten van de maatregel zijn afhankelijk van de mate waarin het plafond wordt verhoogd, en de mate waarin dit wordt gecompenseerd door een intonverhoging in de SDE++ (zie bullet onder).

En wat is er nodig als je ook Hton wilt?

- Het verhoogen van het plafond kan alleen met zekerheid tot extra CO₂-opslag van maximaal bereikt worden. Bijvoorbeeld, bij een verhoging van de CO₂-heffing wordt afgesproken. Om met maximaal architectonische CO₂ te redemeren houwen de heffing, is niet alleen extra CO₂-ruimte nodig, maar ook een aanscherping van de heffing. Voor komen moet worden dat voor de extra reductie veel dispensatieverzoeken binnen de heffing verleggen worden. Het beschikbaar maken van meer CCS-middelen helpt (industriële) bedrijven met de nodige investeringen om te voldoen aan de klimaatdoelen en de concrete reductiedoelstelling in de CO₂-heffing. Extra CO₂-schikkingen maken architectonische investeringen immers meer rendabel.
- Daarnaast is het nog moeilijk dat bedrijven buiten de industrie, die niet onder de CO₂-heffing vallen, gebruik kunnen maken van CCS; dit gaat vooral om de elektriciteitssector. Hier kan mogelijk een extra heffing worden getoond, hoewel dit effect zeer onzeker is. Het is immers zeer lastig om de uitstoot van de elektriciteitssector te laten met. Het hangt onder andere af van samen met de ontwikkelingen in landen om ons heen (zo kan de uitstoot van kolencentrales in Duitsland ertoe leiden dat gascentrales in NL meer produceren). BECCS biedt in een aantal sectoren ook nog mogelijkheden.
- Het zou hierbij wel gaan om een generalisatie aanscherping voor alle ETS-bedrijven onder de industrieheffing (ongeveer 373 installaties). Nadat daarvan is dat ook een groot aantal bedrijven worden getroffen die geen verduurzamingplicht (via CCS of andere technieken) hebben, en dus niet zouden profiteren van de extra stimulans voor CCS. Naar verwachting zijn er circa 10 bedrijven in de industrie die CCS kunnen toepassen. De kosten en baten slaan dus niet gelijk naar.

- Niet er zijn ook andere borgingsmaatregelen (bijv. via reactiverij) die nader onderzocht kunnen worden.
- Verhoging van het plafond, zonder additionele rijsilvering in de SDE++-begroting de SDE-middelen voor andere technologieën. Zoals hierboven aangegeven, is er bewust voor een CCS-plafond gekozen om te voorkomen dat alternatieve technologieën niet aan bod komen. Na de schakeling is dat het verhogen van het CCS-plafond ongeveer 1,2 miljard euro per Mton/leer aan een installatie zou kosten en 500 miljoen tot 1 miljard euro aan lenend middelen; dit leidt dus tot minder beschikbare middelen voor technologieën als bijvoorbeeld duurzame warmte, duurzame gas, geothermie. Dit drekt aan ondersteuning voor alternatieven bij de industrie maakt het minder waarschijnlijk dat Nederlandse bedrijven/sectoren voorop kunnen lopen met technologieën (bijv. elektrische kraken) die uiteindelijk richting 2030 nodig zijn, en kan leiden tot een duurdere transitie na 2030. De Nationale Investeringsgereguleerder Klimaatprojecten (NIVK) en de Rijsoverheid kunnen projecten beter mogelijk maken voorafgaand aan de aanpassing van het CCS-plafond leidt tot extra CO₂-reductie via CCS vanaf omstreeks 2026; het zijn projecten met een lange voorbereidingstijd. NIVK geeft dit ook in zijn analyse van de MIP2022 aan. De verruiming van het CCS-plafond zal tot projecten leiden waarvan de realisatie effectiever maatschappelijk pas na 2030 optreden.

70 C. Maatregel 2a en 2b minder degressiefactoren EB en verlagen ODE-tarief 2^e en 3^e schijf elektriciteit

Vraag 1: Wat is de maatvoering (gas/elektriciteit van de schijven) bij maatregel 2a zoals die nu is ingebouwd?

- In de financiële plaat is opgenomen dat met 500 mln. euro de tariefstructuur van de energiebelasting minder degressief wordt gemaakt.
- In onderstaande tabel is een voorbeeld opgenomen waarin de tariefstructuur in de energiebelasting minder degressief is gemaakt door alleen de tarieven van de 2^e, 3^e en 4^e schijf gas te verhogen. Het minder degressief maken van enkel de gastarieven in de 2^e, 3^e en 4^e schijf heeft qua uitkomstreductie het meeste effect.
- In het hierover te maken aanpakplan is voorzien de inrichtersverlenging en -overdracht in het klimaatdoelbaar afgesproken schijf tussens aardgas en elektriciteit (1^e schijf).
- Eg het verdelen van de 500 mln. over de 2^e, 3^e en 4^e schijf gas is aangenomen dat de opbrengst van alle drie de schijven verhoudingsgewijs in gelijke mate toeneemt.

Tabel 1 - tarieven EB aardgas per m3 (exc. btw)	2022	2023	2024	2027	2030
EB tarieven aardgas aanpassing tariefstructuur 2^e, 3^e en 4^e schijf*					
0 - 170.000 m3	36,32	38,02	39,69	44,14	46,94
170.000 - 1.000.000 m3	6,69	11,15	15,61	16,47	17,80
1.000.000 - 10.000.000 m3	2,12	6,81	11,21	11,80	12,83
> 10.000.000 m3	1,30	5,62	10,04	10,55	11,48
Verandering t.o.v. EB tarieven bespied					
0 - 170.000 m3	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
170.000 - 1.000.000 m3	0,00	4,38	8,73	9,19	10,07
1.000.000 - 10.000.000 m3	0,00	4,37	8,71	9,14	10,02
> 10.000.000 m3	0,00	4,37	8,70	9,13	9,97

*Waars 230 mln. minder degressief in 2023 en vanaf 2024 (aardgas 500 mln. minder degressief)

Vraag 2: Is er een afwijking op de ODE tot aan het aanschrijven van de voorstellen uit het RFE tot v. de ETD?

- De Europese Commissie heeft in het kader van het FFR-pakket een voorstel gedaan voor het wijzigen van de Richtlijn energiebelastingen. Hier vallen zowel de energiebelasting als de ODE onder. Indien het herzieningsvoorstel voor de ETD wordt aangenomen, betekent dit dat - evenals nu al het geval is - de EB en ODE-tarieven bij elkaar opgeteld aan de eisen van de richtlijn moeten voldoen. Door een schuif tussen de EB en ODE draagt in zichzelf dus niet bij aan de richtlijn vanuit H20.
- Voor de tariefstructuur van de energiebelasting bevat dit voorstel twee belangrijke elementen:
 - Degressieve structuur vervalt. De mogelijkheid om een degressief tarief te hanteren vervalt, waardoor een vlak tarief moet worden gehanteerd. Met vlak tarief bedoelen we dat de huidige vier tariefschijven voor kleine en grootverbruikers vervallen en worden vervangen door een vast bedrag per eenheid m3 gas of kWh elektriciteit gaan betalen.
 - Ranking: In het commissievoorstel zijn minimumtarieven op basis van de energiehoud (GJ) opgenomen met een ranking van de verschillende soorten energiebronnen naar milieuschade. Dit betekent bijvoorbeeld dat het aardgas tarief per GJ hoger moet zijn dan het elektriciteit tarief per GJ. De huidige tarieven van de energiebelasting zijn allemaal (ver) boven de nieuwe voorgestelde minimumtarieven. Wel is een aanpassing nodig om te voldoen aan de ranking.
- De Europese Commissie heeft voorgesteld om de herziening per 1 januari 2023 te laten ingaan. Het is echter zeer waarschijnlijk dat de Richtlijn energiebelastingen ook daadwerkelijk op 1 januari 2023 verandert. De onderhandelingen zijn pas recent van start

- gegaan en besluitvorming moet plaatsvinden bij unanimiteit. Of de ranking en het vervallen van de degressiviteit in deze vorm overeind blijven in de herziening is eveneens onzeker.
- Ieder land kan ook zelf – los van de herziening van de richtlijn – besluiten om de tarieven in de energiebelasting aan te passen en minder degressief te maken. Het minder degressief maken betekent niet per se dat alle tarieven hoger moeten worden, er kan bijvoorbeeld ook voor een laag vlak tarief worden gekozen. Een hoger tarief leidt echter wel tot een grotere energiebesparingsprikkel en grotere CO₂-reductie, hoewel het risico op wajak ook toeneemt.
 - De verhoging van het tarief van de 2^e, 3^e en 4^e schijf aardgas met 300 mln. euro zorgt ervoor dat de tariefstructuur voor aardgas minder degressief wordt; dit is een stap in de goede richting om te voldoen aan het ETO-voorstel.
 - De verlaging van het tarief 2^e en 3^e schijf ODE elektriciteit vergroot op zichzelf de degressiviteit. Tegelijkertijd wordt echter in de financiële plaat ook voorgesteld om het tarief in de streeklading voor 1^e schijf elektriciteit te verlagen en samen de ODE-tarieven in het bestaande al sterk te bezwaren (zie tabel 2). Per saldo zal de tariefstructuur daardoor ook voor elektriciteit minder degressief worden.

Vraag 3: Wat los (bijmaatverstandige) maatvoering 2b zijn op wat is hier het Hiten-effect van?

- In algemere zin leidt het minder degressief maken van de energiebelasting door het verhogen van de tarieven in de 2^e, 3^e en 4^e schijf tot een grotere prikkel om energie te besparen. Dit leidt tot een extra CO₂-reductie.
- Op basis van het studiegeoproport Besenning Paris (van Geest) scharen we in dat de verhoging van de tarieven 2^e, 3^e en 4^e schijf gas met 300 mln. leidt tot een extra CO₂-reductie van circa 0,5 Mton. Dit is nadrukkelijk een inschatting.
- Het tegelijkertijd verlagen van het ODE-tarief 2^e en 3^e schijf elektriciteit met 425 mln. verlaagt enerzijds de prijs om het elektriciteitsverbruik te verminderen, maar maakt anderzijds elektrificatie aantrekkelijker (want elektriciteit wordt goedkoper ten opzichte van aardgas). Hoe deze twee effecten tegen elkaar op wegen is zonder modelberekening lastig in te schatten. In het geval maatregel 2b enkel plaatsvindt op de gasruiven en maatregel 2b op de elektriciteit tarieven zou een voorlopere aanname kunnen zijn dat per saldo het effect van deze twee maatregelen 0,5 mton is in 2030.
- Hoe de 425 mln. kostenverlaging wordt verdeeld over de 2^e en 3^e schijf elektriciteit (ODE) is vooral afhankelijk van de vraag in wieke sector het verneemlijk is om de prijsdof tot elektrificatie te vergroten en, lastenverlichting te bieden. Wanneer het bijvoorbeeld wenselijk is om in de glasuinbouw de prikkel tot elektrificatie te vergroten, dan heeft verlagng van het elektriciteitstarief 2^e schijf meer effect dan de 3^e schijf.

Tabel 2 - tarieven ODE elektriciteit (avg.)	2022	2023	2024	2027	2030
(100)					
ODE tarieven SDE uitgaven 2021 + verlaging 2^e en 3^e schijf*					
0 - 10.000 kWh	5,05	5,02	4,1	4,78	4,88
10.000 - 50.000 kWh	4,18	4,61	4,65	5,37	4,88
50.000 - 10.000.000 kWh	2,29	2,38	2,04	2,45	2,21
>= 10.000.000 kWh	0,05	0,06	0,07	0,08	0,07
Verandering tarieven ODE elektriciteit t.o.v. reeks SDE uitgaven 2021					
0 - 10.000 kWh	0	0	0	0	0
10.000 - 50.000 kWh	0	-0,56	-1,12	-1,12	-1,1
50.000 - 10.000.000 kWh	0	0,56	1,11	1,1	1,07
>= 10.000.000 kWh	0	0	0	0	0

*Wartij 2-3mlk. verlaging ODE in 2023 en van 2024, jaarlijks 425 mlk. verlaging.

706 Grondlagereuze – mobiliteit, klimaat (MRB+ en EV)

Aankleding

- Er wordt een proef op een mogelijke invoering van de MRBplus. Een van MRBplus vindt er structureel schone grondlagereuze plaats door de EV's alvorens meer EV's ingaan in het vervoersplan. Er is sprake van minder belastingopbrengsten op termijn, omdat er steeds minder accijnsinkomsten er minder bpm inkomsten binnenkomen. Er komt een omroepbelasting in de plaats voor accijnsinkomsten, maar die liggen lager dan de accijnsinkomsten. Daarnaast worden in de huidige voorstellen 111 toevoegde EV's aanwezig zijn. Volgens EV's wordt er al in 2020 de lokale auto's nemen de inkomsten uit de btw-lijnen ovlucht toe. Structureel nemen de inkomsten uit de auto's afnemen bij een volledige EV-maatpakket met 4,6 – 9,4 milj. euro ten opzichte van 2022.

Vooraf

- MRBplus wordt in ieder geval budgetneutraal ingevoerd vanaf het moment van invoering (2020).
- Indien de transitie ervoor komt om naast de invoering van MRBplus ook een fiscaal stimuleringspakket voor EV's tot 2030 in te voeren, houden we rekening met de derving tot en met 2030 die samenhangt met dat stimuleringspakket. De derving door grondlagereuze die zonder verdere stimulering ook al plaatsvindt wordt niet gedeelt. De extra derving die plaatsvindt door het eventuele stimuleringspakket wordt dus ingebokst als inkomsten min (-). Men kan kiezen om dit te dekken of als inkortkorte = te laten staan.
- De vraag is wat de structurele kosten zijn door grondlagereuze. Door grondlagereuze worden de belastingopbrengsten met name na 2030 kleiner. Als je je belast opbrengsten op peil wilt houden, dan kan dit binnen het autobedrijf worden opgelost. Dit kan door de BPM vanaf 2030 anders in te richten of de MRBplus tarieven aan te passen. Door de afspraak te maken dat grondlagereuze na 2020 wordt opgevangen binnen het autobedrijf, kan structureel 0 worden ingebokst.
- Op deze wijze halveert het beste van beide werelden: korte termijn stimulering om RSB vanaf 2030 te halen en lange termijn beleid om grondlagereuze tegen te gaan.
- Maak je deze afspraken niet, dan zul je op termijn en zeker na 2030 de belastingopbrengsten minder worden: je verliest EMU-nulmet op lange termijn. Doordat we modernisering en bioschoudering niet na 2030 krijgen en onze ML ook niet zo ver loopt, kunnen we dit echter niet structureel inboeken als derving. Op termijn, latere kabinetten, gaan dit wel zien in hun domeineringen. De derving komt er dus op een later moment in het EMU-saldo terecht.
- Als er op EV-niveau maatregelen worden genomen die leiden tot extra grondlagereuze door snellere ingang van EV, dan leidt dit nog tot extra grondlagereuze.
- Toelichting voor in RA MRBplus met de in ieder geval budgetneutraal ingevoerd vanaf 2030. Dit betekent dat belastingderving (minder accijnsinkomsten en minder bpm voor een klein deel gecompenseert door meer inkomsten uit energiaheldding en mtr-inkomsten) ter uijkort in de tarieven van de MRBplus vanaf het moment van invoering. Daarnaast wordt de derving door grondlagereuze door de groei van het aantal EV's opgevangen vanaf 2030 binnen het autobedrijf, dit kan ook binnen de MRBplus. Het belastingniveau dat moet worden gehouden als te weten voor het vervangen van de grondlagereuze is het belastingniveau in 2023, het jaar waarin het lid maatpakket van het vorige kabinet afliep.

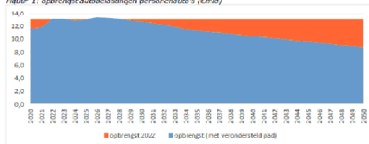
Toelichting

Stand van zaken

- Grondlagereuze binnen de mobiliteitsbelastingen als gevolg van een toename van het aantal EV's; in ieder geval t/m 2025 in het basispad, omdat de MLT tot 2025 loopt. In de

- houdbaarheidsremmen van het CPE, die sowieso pas 2060 woergeven, wordt dit vanaf 2026 niet meegenomen. Concreet: het CPE gaat er dus vanuit dat de belastingopbrengsten uit mobiliteit op lange termijn op hetzelfde niveau blijven.
- Alle doorrekeningen in het mobiliteitsdomin worden altijd tot 2030 uitgerend (want de modellen waar mee gerekend wordt: de KEV lopen tot 2030). Om die reden is tot nu toe in doorrekeningen uitgangspunt om met het meenemen van de deuring uit samenhang met de stimuleringsmaatregelen tot en met 2030.
- Hierbij is de deuring die samenhangt met de stimuleringsmaatregelen meegenomen, inclusief eerste- en tweede-graden effecten (dus doorwerking naar accijnsen, energiebelasting, bpm, mrb en bijtelling). De effecten op de inkomsten van grondslagerosie die zonder deze stimuleringsmaatregelen ook al plaats vindt worden niet gedeckt, maar zijn tot en met 2030 nog beperkt (€ 0,4 miljard in 2030).
- Omvliegegrondslagerosie komt er later pas na 2070. De grondslagerosie in latere jaren komt dus voor nu nog niet in de boeken tot uitdrukking, maar op een later moment ca. te dit wel zien je krijgt immers veel minder inkomsten door grondslagerosie in latere jaren.
- Er is geen exact jaarlijks pad beschikbaar van de opbrengsten tot aan het moment dat alle personenauto's in het wagenpark elektrische voertuigen (EV) zijn.
- In figuur 1 is inzichtelijk gemaakt hoe de opbrengst uit de autobelastingen bij personenauto's zich kan gaan ontwikkelen, uitgaande van een aantal aanname. Het oranje vlak geeft weer wat de deuring is ten opzichte van de verwachte opbrengst in 2022.
- Het grootste deel van de grondslagerosie ontstaat na 2030 als het wagenpark in snel tempo omsloot wordt. Het gaat hierbij om een structureel jaarlijks budgettaire derding van 4,4 miljard euro ten opzichte van 2022. In 2035 zou volgens de huidige Europese voorstellen alle nieuwverkopende auto's moeten zijn, waar door je vanaf 2035 in elk geval vrijgave de huidige vooropgeving die huidige grondslag van de RDM krijgt heeft (en alleen nog de vaste voet heeft bij EV's).

Figuur 1: opbrengstautobelastingen personenauto's (€ miljard)

- In feite zorgt stimuleringsbeleid van EV's op de korte termijn dus voor het naar voren halen van de structurele grondslagerosie die op de lange termijn bij ongevoelig beleid zou uitkomen (denk vooral uitdrukking aan alle auto's en taximeter auto's). Als je stopt met EV-stimulering en de grondslagerosie duurt voort, dan blijft de deuring over.
- Tot nu toe hebben we in het mobiliteitsdomin de deuring door maatregelen die leiden tot het naar voren halen van grondslagerosie meegenomen en gedeckt in het autoconform. Bedenkt dat was zo afgeleiden in het klimaatdoel (onderdeel van 3 groot doelen) en conform de begrotingsregels ging het binnen het autoconform om een grote relevantie van uitgangspunt voor veranderingen op effecten in het bereik van accijnsen en bpm.

¹ Het part van de opbrengsten is afhankelijk van de vastheid van de bijdragen van EV's in de nieuwwagenpark en in het wagenpark.

71. Memo duiding cijfers Najaarsnota 2021 (1 december 2021)

Samenvatting

- Het EMU-saldo en de EMU-schuld vallen dit jaar gunstiger uit dan gedacht op Prinsjesdag. De EMU-schuld komt in de Najaarsnota dit jaar 1,4 procent (of 11,6 miljard) lager uit dan geraamd in de laatste Miljoenennota. De NJN geeft alleen een bijstelling van het lopend jaar.
- De meevaller valt grosso modo uiteen in drie componenten:
 - De meevaller komt deels door hogere belastinginkomsten (0,3 procent) die o.a. samenhangen met hogere economische groei in het derde kwartaal. Het is waarschijnlijk dat een (aanzienlijk) deel van deze groei incidenteel is of voren gehaalde groei betreft en daarmee niet leidt tot een meerjarige verbetering van saldo en schuld.
 - Verder komt de meevaller in 2021 door minder uitgaven aan coronasteun dan verwacht (0,4 procent, ofwel 3,1 miljard). In 2022 stijgen de corona-uitgaven met 3,3 miljard, wat in dat jaar het saldo en de schuld belast. Hierbij is nog geen rekening gehouden met eventuele verlenging van steun in het eerste kwartaal van 2022.
 - Tot slot komt de verbetering van de schuld deels door een hogere inleg van deelnemers aan het schatkistbankieren (0,6 procent). Dit is een boekhoudkundige mutatie die verder niet duidt op een verbetering van de onderliggende economie of de Rijksfinanciën.

EMU-schuld

Tabel Ontwikkeling overheidsschuld sinds Miljoenennota 2022	
(in procenten bbp; + is toename schuld)	2021
EMU-schuld Miljoenennota 2022	57,8%
EMU-saldo	-0,9%
Mutatie stand schuld ultimo 2020	0,0%
Schatkistbankieren	-0,6%
Overig	0,1%
EMU-schuld Najaarsnota 2021	56,4%

De EMU-schuld verbetert met 1,4 procentpunt ten opzichte van de Miljoenennota. Dit komt met name door de volgende twee factoren:

- *Doorwerking EMU-saldo*: door het positievere EMU-saldo verbetert de schuld met 0,9 procentpunt. Zie de uitsplitsing van het EMU-saldo hieronder.
- *Schatkistbankieren*: er is meer geld ingelegd door de deelnemers aan schatkistbankieren. Dit komt onder andere doordat het aantal deelnemers is toegenomen, omdat de rente bij schatkistbankieren 0 procent is, terwijl de marktrente negatief is. Hierdoor stijgt het saldo van de rekening-courant en depositorekeningen met 5,7 miljard, wat leidt tot een verbetering van de staatsschuld. Dit betreft geld van de rekeninghouders en niet van het Rijk. Wanneer de rente stijgt, zal er naar verwachting minder geld worden aangehouden bij de schatkist, met een verslechtering van de staatsschuld als gevolg.

EMU-saldo

Tabel Ontwikkeling feitelijk overheidssaldo sinds Miljoenennota 2022	
(in procenten bbp; + is overschot)	2021
EMU-saldo Miljoenennota 2022	-6,0%
Inkomsten	0,3%
Uitgaven onder het uitgavenplafond	0,0%
Nood- en steunmaatregelen corona	0,4%
Niet-plafondrelevante uitgaven en correcties van EMU-saldo	0,2%
Overig	0,0%
EMU-saldo Najaarsnota 2021	-5,1%

Bij Najaarsnota verbetert het EMU-saldo met 0,9 procentpunt ten opzichte van de Miljoenennota. Dit komt door de volgende factoren:

- *Inkomsten*: de raming van de belasting- en premieontvangsten in 2021 is met 2,3 miljard euro opwaarts bijgesteld naar aanleiding van kasontvangsten in de periode augustus-oktober. De mate waarin deze hogere ontvangsten doorwerken naar 2022 en verder is

zeer onzeker. De ontvangsten kunnen incidenteel hoger zijn, er kan sprake van structurele groei die eerder geraamd was voor 2022, of er kan sprake zijn van additionele structurele groei (nog niet in beeld bij MN2022). Zonder nieuwe CPB-raming is niet te zeggen of en in welke mate er sprake is van additionele structurele groei.

- *Uitgaven onder het uitgavenplafond*: Het EMU-saldo verandert niet als gevolg van de uitgaven onder het plafond, omdat deze per saldo gelijk zijn aan de uitgaven bij de Miljoenennota. Er resteert nog een openstaande in=uit-taakstelling van 1,8 miljard, voor zover deze niet met onderuitputting ingevuld kan worden bij Slotwet zal dit ook nog tot een verslechtering van het EMU-saldo leiden.
- *Nood- en steunmaatregelen corona*: de uitgaven aan de steunmaatregelen dalen per saldo met 3,1 miljard in 2021. Dit komt met name door lagere uitgaven aan de TVL in eerdere kwartalen en lagere uitgaven aan vaccinaties en testen. Een deel van deze uitgaven wordt doorgeschoven naar 2022. In combinatie met de aanvullende steun voor het vierde kwartaal 2021 zorgt dat er voor dat de corona-uitgaven in 2022 met 3,3 miljard stijgen. Er is nog geen rekening gehouden met eventuele aanvullende steun in Q1 in 2022. De totale uitgaven aan coronasteun in 2020 en 2021 zijn bij elkaar geraamd op 64 miljard, Dit betekent gemiddeld zo'n 3 miljard steun per maand (inclusief de uitgaven aan vaccins en testen).
- *Niet-plafondrelevante uitgaven*: het EMU-saldo verbetert verder door een dividendbetaling van de financiële deelnemingen ABN-AMRO en de Volksbank van 0,6 miljard. Daarnaast zijn er nog enkele technische kastrans-verschillen verwerkt.

1. Wat zit er in het huidige basispad voor HLA aan transformatiemiddelen (wat is incidenteel en tot welk jaar loopt dit en wat is structureel)?

De reeds beschikbare transformatiemiddelen in het basispad lopen op naar 208 mln. in 2022 (zie tabel 1). Na het aflopen van de huidige akkoorden in 2022 blijven deze middelen structureel beschikbaar in het basispad, maar kennen deze nog geen bestemming.

Tabel 1: beschikbare transformatiemiddelen in het basispad voor 2022/structureel

MSZ - Transformatiegelden	135
MSZ - Toekomstbestendige digitalisering	25
MSZ - Voortzetten Topzorg	8
MSZ - Voortzetten Citrien	5
Wijkverpleging - Kwaliteitsgelden	2,8
HA/MDZ - OPEN en onderzoek	22
HA/MDZ - ICT Zorginfrastructuur	10
Totaal	208

2. Wat is het voorstel voor de transformatiemiddelen in de huidige budgettaire tabel voor de zorg? En in hoeverre is dit incidenteel en of structureel?

Tabel 2: beschikbare middelen in het coalitieakkoord

	2022	2023	2024	2025	2026	2027/structureel
Integraal zorgakkoord zonder transformatiemiddelen		-295	-572	-588	-1.281	-1.281
a) Afboeken beschikbare ruimte		-208	-208	-208	-208	-208
b) Programma's 2023-2026		208	208	208	208	
c) Extra inzet 2022	80					
o1. Integraal Zorgakkoord	80	-295	-572	-886	-1.281	-1.489
W.v. transformatiemiddelen	80	208	208	208	208	

De transformatiemiddelen zijn als volgt toegevoegd aan de maatregel Integraal Zorgakkoord:

- De beschikbare ruimte in het basispad wordt afgeboekt. Dit levert een structurele besparing op van 208 mln. vanaf 2023.
- In de akkoordperiode (aannee 2023-2026) wordt de ruimte weer beschikbaar gesteld voor nieuwe transformatieprogramma's. Dit kost 208 mln. incidenteel per jaar.
- In 2022 wordt incidenteel 80 mln. toegevoegd als extra intensivering om de transformatie te starten.

Het resultaat is de reeks o1. Integraal Zorgakkoord in de budgettaire tabel. Hierin zit incidenteel 80 mln. transformatiemiddelen in 2022 en 208 mln. per jaar voor de periode 2023-2026. In bijlage 1 staat ter informatie hoe dit zich verhoudt tot een eerder voorstel van de zorgtafel.

3. Dilemma's/technisch neutrale overwegingen die relevant zijn

In de kern is het dilemma dat naarmate de opgave voor de te realiseren besparingen hoger is, de uitdaging voor het onderhandelen van een akkoord ook groter wordt. Daarbij zal het draagvlak niet alleen afhangen van de omvang van de transformatiemiddelen.

De transformatiemiddelen die nu zijn voorzien, zijn even hoog als in de huidige akkoordperiode, terwijl de opgave in het akkoord in termen van volumegroei relatief lager is. Als nl. de volumegroei afspraken voor 2022 van de huidige akkoorden zouden worden doorgetrokken is de

besparing in 2026 -1.695 i.p.v. -1.281. Daarnaast bevat het coalitieakkoord intensiveringen die bijdragen aan de inhoudelijke afspraken in het akkoord (bv. organisatiegraad basiszorg en meer tijd voor huisartsen). Aan de andere kant staan in het coalitieakkoord ook extra extensiveringen naast het akkoord, die veldpartijen zullen zien als verzwaring van de totale opgave (bv. gegevensuitwisseling, doelmatige tarieven).

Indien wordt gekozen voor het ophogen van de transformatiemiddelen, dan leidt dit tot een hogere zorgpremie en hoger eigen risico, die dan weer worden gecompenseerd via lagere belastingen, tenzij deze elders binnen de Zvw gedekt worden. Het dekken binnen de Zvw zal echter het realiseren van een akkoord niet vergemakkelijken.

4. Stel dat je incidenteel iets meer geld opneemt, wat zou dan redelijk zijn?

De transformatiemiddelen kunnen in grote lijnen worden ingezet voor vergelijkbare doelen als de vorige akkoordperiode, omdat vergelijkbare thema's centraal staan. Voor 2022 is al een intensivering van 80 mln. toegevoegd aan de beschikbare transformatiemiddelen. Inhoudelijk is de huidige hoogte van transformatiemiddelen daarmee inhoudelijk verdedigbaar. Indien toch gewenst kan het ambitieniveau uit de bestaande HLA-periode (tabel 1) met 25% verhoogd worden, oftewel een intensivering van 50 mln.

**Bijlage: transformatiemiddelen in coalitieakkoord in verhouding tot eerder voorstel
zorgtafel**

Belang van de staat

Kooperachtheffecten concept RA-pakket (pakkiet 1 en 2 - 2 december)

- Tabel 1 geeft de cumulatieve koopkrachtheffecten voor de komende kabinetperiode, dus het effect over 4 jaar (delen door vier voor gemiddeld effect per jaar; uiteindelijk los beeld per jaar zal anders zijn (o.m. daadwerkelijke jaar van invoering).
 - Kolom 1 geeft het koopkrachtbeeld zonder RA.
 - Kolom 2 geeft het koopkrachtbeeld inclusief het RA-pakket 1. Het WML wordt verhoogd met 7,5%, met behoud van koppeling van sociale minimumuitkeringen, exclusief AOW = WML-jaarloon op basis van 36 uur. Daarnaast gaat de KOP naar 20%.
 - Kolom 3 geeft het koopkrachtbeeld inclusief het RA-pakket 2. Het WML wordt verhoogd met 10%, met een koppeling van sociale minimumuitkeringen van 5%, exclusief AOW = WML-jaarloon op basis van 36 uur. Daarnaast gaat de KU naar 30%.
 - Kolom 4 geeft de inkomenseffecten van alleen de 3 milj. lastenverlichting. Deze effecten zijn niet in alle gevallen zonder meer optelbaar.
 - Kolom 5 geeft het koopkrachtbeeld van RA-pakket 1 maar dan met de inzet van 3 milj. astenverlichting (zie verderop in dit memo voor nadere toelichting).
- Door hernieuwde inzichten over hoe het effect van het totale lastenpakket op de inflatie moet worden berekend, is de inflatie met een tweeëntwintigste gestegen. Hierdoor is dit beeld niet volledig te vergelijken met het vorige memo. Dit onderwerp wordt ook in de introductie van C18 doornemen, nodig is om goede effecten op de inflatie te berekenen, en dat het zeer lastig is om in dit beeld op precieze niveaus te staan. De huurbemering is ook in de inflatie verwerkt.

Tabel 1: Cumulative effecten tijdens kabinetperiode (2022-2025)

	0. Koopkracht basis	1. basis + pakket RA1 (WML 7,5%)	2. basis + RA2 (WML 10%)	3. effect 3 milj asten	4. basis + RA1 + inzet 3 milj. asten
Inkomensgroep					
1a (<= 17% WML)	0,7%	0,0%	0,7%	-0,0%	0,0%
2a (11% - 18% WML)	0,5%	0,3%	0,3%	+1,9%	2,1%
3a (10% - 27% WML)	0,5%	1,0%	1,2%	+2,1%	2,0%
4a (27% - 40% WML)	0,9%	1,3%	1,2%	+0,8%	1,9%
5a (> 40% WML)	0,7%	1,2%	1,3%	+0,8%	1,2%
Inkomensbron					
Winstbelastingen	0,9%	1,5%	1,7%	+0,8%	2,3%
Uitkeringgerechtigden	0,4%	1,4%	1,2%	+0,2%	2,0%
Gas en stroomtarieven	-0,2%	-1,0%	-1,0%	+1,2%	0,0%
Huishoudtype					
Tweeouderfamilies	0,7%	1,0%	1,1%	+0,8%	1,9%
Alleenstaanden	0,7%	0,9%	0,9%	+1,2%	1,9%
Alleenstaanders	0,0%	0,4%	0,5%	+0,4%	0,9%
Kindereen					
Huishoudens met kinderen	0,8%	1,7%	1,9%	+0,3%	2,3%
Huishoudens zonder kinderen	0,9%	1,3%	1,4%	+0,9%	2,2%
Alle huishoudens	0,7%	0,9%	1,0%	+0,9%	1,8%

* In de korte tijd waarin deze doornemingen zijn gemaakt, is het niet mogelijk geweest om ook een doorneming van de 3 milj. voor het pakket 2 met WML 10% te maken. De effecten hiervan zullen verm cadelijk (veel) ongeveer gelijk zijn. Nodig is de vers zijn, dan kan deze doorneming maandgewo rden aan geleerd.

1. RA-pakket 1 vs. pakket 2

- Dakket 1 is in 2025 0,4 mld. kleiner dan pakket 2. Dit komt door hogere uitgaven aan uitkeringen. In pakket 1 wordt immers voor 7,5% gekoppeld en in pakket 2 maar voor 5%. Verder is de 0,3 mld. voor het verbeteren van het koopkrachtbeleid nog niet ingezet.
- A gemeen aandschepunt is dat intensivering (met positieve inkomenseffecten) en ombuigingen (met negatieve inkomenseffecten) zo veel mogelijk één pakket aan de Kamer moeten worden aangeboden. Dit beperkt het risico dat het kabinet later met grote budgettaire opgaves geconfronteerd wordt.

Tabel 2: verschil pakket 1 en 2

	Pakket 1	Pakket 2
Kosten basis	1,1 mld.	0,7 mld.
Kosten incl. inzet 8 mld.	18 mld.	3 mld.
Extra ruimte van 0,3 voor evenwichtig koopkrachtbeleid die nu nog niet is ingezet	+ 0,3 mld.	- 0,3 mld.

- Tabel 3 geeft de budgettaire effecten van RA-pakket 1 en 2. Het verschil tussen beide pakketten is de WML- verhoging. In pakket 1 wordt het WML met 7,5% verhoogd, met behoud van koppeling aan uitkeringen voor sociale minima, exclusief de ACW. In variant 2 is de WML- verhoging 10% met 5% koppeling, exclusief ACW. In beide varianten komt er een minimumuurloon o.b.v. 36 uur.

Tabel 3: Budgettaire effecten 2025, in mld. (1 = milioen vermindering)

Maatregelconcept RA	Pakket 1 WML 7,5% gedeeltelijke koppeling	Pakket 2 WML 10% afkoppeling aan ACW 5%
1 Kwaliteitsverbetering (8%)	1,1	1,1
2 Pakket WML-HT	1,1	0,7
3 w.v. bijstand	0,4	0,4
4 w.v. Wajong en overige	0,7	0,6
5 w.v. veranderingen HT	0	0
6 w.v. wettelijke doorverking WML op ZT = WKB	0,3	0,4
7 w.v. tegengestelde doorverking ZT = WKB	-0,3	-0,4
8 w.v. wettelijke doorverking WML op AK	0,0	-0,1
Ergo		
9 w.v. hogere nominale zorgpremie	-0,8	-0,8
10 w.v. hogere IJG	-0,4	-0,4
11 w.v. bezwaarsalen risico	0,7	0,7
12 w.v. compenserende lastenverlichting TBS +	1,1	1,1
Af	(w.v. 0,7 TBS)	(w.v. 0,7 TBS)

Tuvelichting bij tabel

- Verhoging van het KOT-percentage naar 90% kost 1,1 mld. in 2025. Het totale pakket aan kinderopvang-maatregelen kost 1,7 mld.
- Het totale WML-HT pakket kost 1,1 mld. in pakket 1 en 0,7 mld. in pakket 2.
- Verhoging van de bijstand met 7,5% (pakket 1) kost 0,4 mld. en verhoging met 5% (pakket 2) 0,3 mld. In plaats van afkoppeling en in koppeling, kan ook een beperkende bijstandshoogte bereikt worden door de dubbele AIBK in de hoogte van de bijstand te verlagen. Daarnaast wordt de afname van melding en wordt de jaarlijkse koopkracht min in de bijstand (die afloopt ten naen steeds is oetmeer is eerd) eerder opgehoofd. Bovendien wordt hier mee de Toeslagenwet problematiek (espeel diermer op minimum loon komt door een verschil in afkoppelingen momenteel onder het sociale minimum uit) versneld opgelost. De oetkoppeling de verhoging in pakket 1 en 2 faat de bestaande beleidsdoelstellingen in de sociale zekerheid (het sociale minimum is 70% daarvan 100% van het referentie minimum oon voor alleenstaanden respectievelijk koaren) los. Dit zorgt voor extra complexiteit in de sociale zekerheid.

4. De Wajong en overige uitkeringen stijgen met 7,5% in paragraaf 1 en met 8% in paragraaf 2. De AOW wordt niet verhoogd. Een vergelijkbaar inkomens-, een budgetair effect van beide worden door een volledig gekoppelde WML-verhoging, waarna het voordeel voor gepensioneerden met hogere inkomens wordt afgevoerd via een verlaging van de LOAOW en ouderentolting.
5. De verschuivingen op de HT (inclusief invoering van paragraaf 2 lijnen in 2 stappen) is budgetair neutraal vormgeven.
6. Verhoging van het WML leidt tot verhoging van de bouwpunten van de zorgtoeslag en kindgebonden budget.
7. Het budgetaire effect van (6) wordt tegengegaan door de zorgtoeslag steller af te bouwen. In paragraaf 1 met 3% punt en in paragraaf 2 met 3,96% punt.
8. De knippunten van de arbeidskorting zijn gedeeltelijk een percentage het wml. Door de doorwerking van het wml op de arbeidskorting hebben lage inkomers minder recht op arbeidskorting (op microbasis rond wml circa = €400) en hoge inkomers meer. Dit werkt ontvullender. Per saldo levert dit geld op uit de arbeidskorting. Deze besparing wordt gedeeltelijk door sommige lage inkomers hierdoor andere heffingskortingen (zoals IACK) meer kunnen verzilveren. Dit pakt in 2023 grosso modo budgetneutraal uit. Structureel breidt de besparing op de IACK niet op, omdat de IACK wordt afgeschaft.
9. De maaialopgaven in de Zvw leiden tot een stijging van de nominale zorgpremie van micro €CS in 2025.
10. De IAB-percentages stijgen met 0,09% punt in 2025.
11. Het bezwaars van het eigen risico loost 0,7 mld. in 2025.
12. Voor de stijging van de zorgpremie wordt conform de bestaande systematiek compenserende lastenverlichting gegeven via TCS (0,10% punt) en de Aof premie. De verhuizing van de WML naar de Zvw en het bezwaars van het eigen risico op CS leidt tot een stijging van de nominale premie van € 65 in 2025 en een stijging van IAB-premiepercentages met 0,1% punt.

2. Tweet 3 wijzigt lastenverlichting

- De inzet van de R mld. is bepaald volgens de volgende doelstellingen:
 - aanzien rchtig rchtig op middeninkomens (us met name koopkrachtverbetering voor de inkomensgroepen 2 t/m 4)
 - koopkracht veranderen (dus koopkracht veranderen is positiever dan inactieve (openstaande en uitstaande rechten))
 - Neutraal koopkrachtbeeld gepensioneerden
- Onderstaande tabel 4 geeft de invulling van de R mld. male. In opgenomen in de doorwerking (kolom 4 van tabel 1). Hierbij is gebruik gemaakt van bestaande knoppen. Verder inzetten is uiteraard mogelijk. Wanneer nieuwe knoppen mogelijk zijn zoals aanpassingen in de tariefstructuur (berug naar het oude schijven stelsel) is er meer mogelijk in sturing op het koopkrachtbeeld.

Tabel 4: Invulling 3 milj. pakket, 2025 in milj. euro's (+ = zelfverdoeltoevend)

maatregelen	maxim	minim
richtten op middengroepen		
1. verlagen TEG	1,0	- 0,26% punt
2. Verloren eerste schijf	-0,5	- 2000 euro
3. Verloren AK	0,0	+ 30 stuw
Kruisleren in werkruilen		
4. afbouw dubbele AK in bijstand	-0,1	- 5% punt
5. afschaffen jonggehandicaptenkorting aanpassingen AK	-0,2	- 800 euro
6. w.v. - bevriezen knikpunten egv WML verhoging	0,0	
7. w.v. - verhogen max AK	2,4	+ 331 euro
8. w.v. - steller afbouwen	-1,1	+ 1,54% punt
neutraal beeld gepensioneerden		
9. stellers afbouw zorgtoeslag terugdraaien	0,3	- 3% punt
10. verhogen oudere korting	0,5	+ 202 euro
11. doorwerking IACK	+0,2	nvt
TOTAAL	3,0	

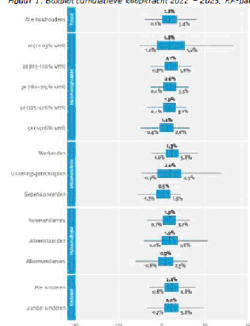
Toelichting bij tabel

- Om de koopkracht van middengroepen te verbeteren wordt ter af eerste schijf verlaagd (TGD). Het voordeel is maximaal voor huishoudingen met een inkomen van circa 25.000 euro. Het hun eerste schijf volmaken. De eerste schijf wordt ingekort om het voordeel voor hogere inkomens te beperken. Daarnaast wordt de algemene heffingskorting verhoogd.
- Om de koopkracht van uitkeringsgerechtigden bij te sturen wordt de dubbele AK in de bijstand verlaagd. Ook wordt de jonggehandicapten korting afgevoerd. Verder wordt de AK op verschillende punten aangepast. De doorwerking van de WML verhoging op de knikpunten wordt teruggehaald, waarmee het devaluerende effect van de WML verhoging (lage inkomens ontvangen minder AK en hoge inkomens meer) wordt voorkomen. Daarin wordt de maximale AK verhoogd en steller afgebouwd om de AK te richten op werkende middengroepen.
- Om het koopkrachtbeeld voor gepensioneerden bij te sturen wordt de oudere korting verhoogd. Daarnaast wordt de steller afbouwen van de zorgtoeslag (voorzien invulling uit het RA-pact) budgetair te sluiten) teruggehaald.
- De verhoging van heffingskortingen zoals de AK leidt tot een besparing op andere heffingskortingen zoals de IACK. Dit komt omdat er door lage inkomens minder (bijvoorbeeld) IACK kan worden verzilverd. Omdat de IACK in de structurele situatie is afgeschaft levert dit in de structurele budgettaire plaat geen besparing op.

3. **Boxplot: cumulatieve koopkracht (incl. lastenverlichting 3,0 mld. gespreid)**

- De boxplot (zie volgende pagina) toont de mediane cumulatieve koopkracht voor verschillende groepen, en de spreiding rondom die medianen. IB: de spreiding is veel breder dan in reguliere koopkrachtplanning door dit sprake is van een curvy effect hoed, maar zeker ook door de grote variatie die we vaststellen in de lastenverlichting naar 2025 (zie volgende pagina).
- De horizontale lijnen bevatten 90% van de huishoudens in een groep (lijn start bij het 5^e percentiel, eindigt bij het 95^e percentiel).
- De rechthoek omvat de helft van de huishouders (start bij 25^e percentiel, eindigt bij het 75^e percentiel).
- De forse spreiding bij de laagste inkomensgroep en vlakbij hogesprechtijden wordt gedreven door **genormeerde huren**.

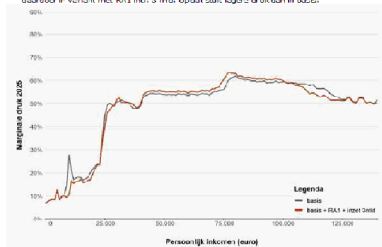
Figuur 1. Boxplot cumulatieve koopkracht 2022 – 2025. RA-pakket + 3.0 mld

4. Marginale druk

Effecten naakte RA1+ 3 mld. op marginale druk:

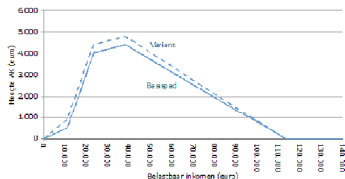
- aan onderkant aanpassingen huurtoeslag (peilvaart vrijwe. weg);
- vanaf circa 40 dtd. stabilisatiebouw AK (+1,66%-punt);
- rond 75 dtd. langte eerste schijf;
- en tussen 100 en 120: twee stateris afbouw (s. AK af bij 102 dtd. i.p.v. 114 dtd. afgebruwd, daardoor in variant met RA1 ind. 3 mld. opdat stuc. lagere druk dan in basis.

73 - Koopkrachteffecten concept RA-pakketten (6 december)

Maatregelen concept RA (in milj. euro's)		Pakket 1 WML 1,0% godelimite tot koopkracht	Pakket 2 WML 1,0% uitbreiden o.v.d. AOW 0,5 AOW 0,5
1	Zorg (ER, hogewerzorgpremie, ten gelijke TRV/Arb)	0,3	0,0
2	Pakket WML-HT	1,1	0,7
3	Extra middelen HT (eigen bijdrage)	0,3	0,3
4	Lastenverlichting	3,3	3,4
	Afbeelding	2,5	2,5
	Overig	0,5	0,9
5	Extra middelen evenwichtig koopkrachtbeleid	0,2	0,2
6	Totaal koopkrachtpakket	4,6	4,6

- Het zorgpakket is per saldo bucoostair neutraal. De compenserende lastenverlichting voor burgers is voorgegeven via een verlaging van de TES voor € 0,7 milj.
- Het verschil tussen beide pakketten zit in de WML-verhoging. In pakket 1 wordt het WML verhoogd met 7,5% met behoud van koppeling van sociale minimummarkeringen, exclusief AOW. In pakket 2 wordt het WML met 10% verhoogd, met een koppeling van sociale minimummarkeringen van 0%, exclusief AOW.¹ Pakket 2 is per saldo € 0,4 milj. goedloper. Dit bedrag is in oorsprong voor extra lastenverlichting (zie tabel 4). De ontkoppelde verhoging in pakket 1 en 2 leed de bestaande beleidslogica in de sociale zekerheid los (het sociaal minimum is 70% danwa 100% van het referentieminimum voor al aanstaanden respectievelijk paren). Dit zorgt voor extra complexiteit in de sociale zekerheid.
- Dit is € 0,3 milj. ingaat in een minder sterke verhoging van de eigen bijdrage huutoeslag.
- De arbeidsloftelling wordt met 7,5% milid. gelijktijdig verlaagd. Verder wordt o.a. de ouderleenvering verhoogd, de stallere afbouw van de zorgtoeslag ingedaan gemaakt en de bijstand verlaagd. In pakket 1 wordt de eerste schijf ingekort.
- Het totale koopkrachtpakket kost € 4,6 milj. Daarnaast zijn maatregelen zoals de intensivering in de KOPF, indeseeren KOPV en verlagen ZA in het koopkrachtbeleid vanzelf. Toe sbe landt een aantal maatregelen niet direct in de koopkracht, maar indirect via een toehotting van het effect op de CPI (zoals bijvoorbeeld het bezitven van de huren). Het lastenbeleid van 6 december leidt tot een inflatiecorrectie van +0,18%.

¹ In beide pakketten komt er een WML-waaron op basis van 36 uur.

² De extra uitgaa naar kinderopvang kan een prijsopdrijvend effect hebben. Dit is een risico voor op teugentelheid voor een inkomens. Dit omvat een legere verhoging en de maximum uurgro (de origine maximale het bedrag KOPF-milid. bijstand) wordt niet verhoogd. Dit verlaagt niet in het koopkrachtbeleid.

1. Mediane koopkrachtheffecten pakketten

	0. Koopkracht basis	1. basis + pakket RA 1 (WML 7,5%)	1. basis + pakket RA 2 (WML 10%)
Inkomensgroep			
1a (=112% WML)	0,7%	1,9%	1,8%
2a (=118-100% WML)	0,5%	2,0%	2,1%
3a (=180-275% WML)	0,5%	1,9%	2,1%
4a (=275-406% WML)	0,9%	2,1%	2,2%
5a (=406% WML)	0,7%	1,6%	1,8%
Inkomensbron			
Werkloosheid	0,8%	2,5%	2,7%
Lidingsgerelateerde	0,4%	2,3%	2,0%
Gepensioneerden	-0,2%	0,2%	0,3%
Huishoudtype			
Tweevoudigers	0,7%	2,0%	2,1%
Alleenstaanders	0,7%	1,9%	2,0%
Alleenouders	0,0%	1,1%	1,2%
Kinderen			
Huishouders met kinderen	0,5%	2,4%	2,5%
Huishouders zonder kinderen	0,9%	2,3%	2,4%
Alle huishouders	0,7%	1,9%	2,0%

- Bovenstaande tabel geeft de cumulatieve koopkrachtheffecten voor de komende levensperiode, dus het effect over 4 jaar (delen door vier voor gemiddeld effect per jaar) uitgedrukt als beeld per jaar zal anders zijn (i.v.m. distributiekarakteristiek jaar van inbreng).
- Er moet de komende week nog een besluit worden genomen over wanneer de WML-verhoging en lastenverlagingen worden ingevoerd. Algemeen aandachtspunt is dat intensivering en omvangrijgen nu veel moeilijker als een pakket, aan de Kamer worden voorgesteld.
- De koopkracht van gepensioneerden blijft achter bij die van werklozen en uitkeringgerechtigden door een slechter beeld in de basis vanwege actieve bijvande indicatie aanvallende pensioenen, en daarnaast omdat de AOW niet wordt verhoogd (ontimpede WML-verhoging).
- De koopkrachtverandering is gebaseerd op het economisch beeld uit de MEV. De inflatie is daarna gestegen. Zeker in 2002 zal dat de koopkracht negatief beïnvloeden. Kleine cumulatieve 'plussen' kunnen omslaan in 'minnen'. De volgende macro-economische raming van het CBS komt in meet bij het CBS. Het is daarom lastig om te stralen op het niveau van de koopkracht. Wel geeft het gebode beeld een goede inschatting van de verschillen tussen groepen.

2. Frequentietabel pakket 2 (pakket 2 in de bijlage)

	<1%	1-5%	5-10%	10-15%	15-20%	20-25%	25-30%	30%	Totaal	Mediane	Aantal v. GB's
Hoofteincome											
1a (=112% WML)	3%	13%	13%	25%	21%	26%	100%	19%	1.530		
2a (=118-100% WML)	2%	4%	12%	35%	37%	17%	100%	26%	1.530		
3a (=180-275% WML)	3%	4%	16%	28%	42%	10%	100%	19%	1.530		
4a (=275-406% WML)	3%	6%	11%	29%	44%	5%	100%	21%	1.530		
5a (=406% WML)	6%	7%	14%	19%	13%	6%	100%	14%	1.530		
Inkomensbron											
Werkloosheid	2%	1%	7%	28%	48%	17%	100%	25%	4.840		
Lidingsgerelateerde	2%	1%	12%	32%	27%	26%	100%	23%	630		
Gepensioneerden	6%	14%	17%	16%	16%	4%	100%	0%	630		
afkonders	6%	10%	30%	29%	17%	6%	100%	0%	600		
Huishoudtype											
Tweevoudigers	3%	6%	14%	27%	38%	17%	100%	26%	1.790		
Alleenstaanders	3%	8%	13%	25%	32%	17%	100%	19%	1.420		
Alleenouders	7%	9%	16%	16%	20%	7%	100%	11%	170		
Kinderen											
Huishouders met kinderen	2%	4%	9%	24%	45%	16%	100%	24%	1.750		
Huishouders zonder kinderen	3%	4%	9%	25%	39%	16%	100%	23%	1.880		
Alle huishouders	3%	7%	13%	25%	33%	13%	100%	19%	7.180		

* Het mediane bas is van de laatste inkomensbron. De eerste bronnen - werkloosheid en inkomensbron AOW - hebben niet kinderen in basis van aanvallende kinderen bij 23 jaar en ouder gepensioneerden.

- Beide pekkatten leiden tot veel spreiding in het koopkrachtbeeld, vooral door de overstap op gemiddelde huizen. Dit betekent dat de huurwaarde wordt gebaseerd op een vastgestelde huur, waarbij de invloed van de feitelijke huur op de huurtoeslag volledig wordt losgelaten.
- Circa 2% van de laagste inkomens gaat er meer dan 5% op achteruit (ca. 51.000 huishouders). Mediaan effect in euro's voor deze groep is -1248 euro. Circa 220.000 huishouders gaan er meer dan 500 vooru op achteruit. Circa 30.000 huishouders gaan er meer dan +1000 euro op achteruit. Vanwege de beperkte beschikbaarheid van betaalbare huurwoningen hebben deze huishouders veelal beperkte mogelijkheden om te verhuizen. 28% van de laagste inkomensgroep (ca. 432.000 huishouders) gaat er meer 5% op vooruit. Het mediaan effect in euro's voor deze groep is + 1753 euro.

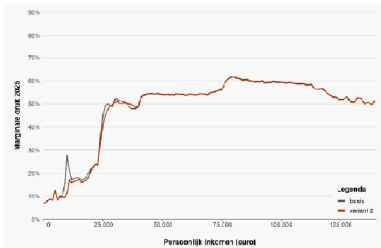
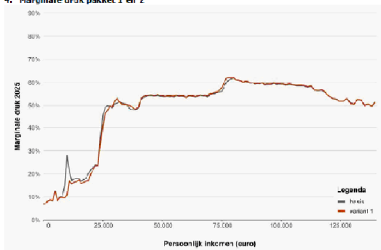
3. Boxplot cumulatieve koopkracht (incl. lastenverlichting 3,0 milj. geprijsd)²

- Jongeren gaan er fors meer op vooruit dan bijstandgerechtigden. De koopkrachtvermindering van bijstandgerechtigden is in de basis al negatiever door de afbouw van de dubbel A-M. Daarnaast hebben jongeren relatief beperkt risico van de vermindering in de huurtoeslag ten voordeel van de vermindering van het WML (bijzorg wordt bruto gain daardoor al bijstand natte). Dit kan gedeeltes worden afgevoerd door de jonggehandicaptenkorting af te schaffen (opbrengst: 0,2 milj).

² Uitzijting groep uitkeringgerechtigden geeft illustratie van spreiding naar sommige groepen zijn klein (bijz. ANW-w1)

4. Marginale druk pakket 1 en 2

Bijlage. Totaal budgettaire effecten en toelichting

Maatregelen concept RA in mld. (+ = saldown/afschrijven)	Pakket 1 tot 7,5% gedeeltematige koppeling	Pakket 2 tot 2,0% saldown ecl. ACM 5 ACM 0%
1 Kinderopvang (45%)	1,1	1,1
Zorg		
2 w.v. hogere nominale zorgpremie	-0,8	-0,8
3 w.v. zorgtoeslag / bezwaars eigen risico	0,2	0,2
4 w.v. hogere IAB	-0,4	-0,4
5 w.v. compenserende lastenverlichting TES + Aof	1,1 (w.v. 0,7 TES)	1,1 (w.v. 0,7 TES)
Pakket WML-HT	1,4	1,0
6 w.v. bijstand	0,4	0,3
7 w.v. wijziging en overige	0,7	0,8
8 w.v. vereenvoudigingen HT	0	0
9 w.v. extra verhoging eigen bijdrage HI	0,3	0,8
10 w.v. matelijke samenwerking WML v.p. ZT + WvB	0,3	0,1
11 w.v. toegenoming draagvermogen ZT + WvB	-0,3	-0,4
12 w.v. vestelijke samenwerking WvB op Aof	0,0	-0,1
Overige koopkracht		
13 Extra afbouw zelfstandigena/trek	-0,1	-0,1
14 Indexatie van AKW	0,2	0,2
Levensverzekering		
15 Afbouw w.v. heffingen levensverzekering	0	0,1
w.v. verhoogen maximaal te betalen 1, 2, 3	2,9	2,8
w.v. steiler afbouwen	-0,4	-0,4
16 Ouderekortering	0,5	0,4
17 Steilere afbouw ZT terugdragen	0,3	0,4
18 Afbouw dubbele AHK in bijstand	-0,1	-0,1
19 Investeren voor de vldrijf	-0,2	-0,2
20 Verlozen TES		0,0
21 IJfhuizen IAPC	0,2	0,2

Kinderopvang

- Verhoging van het KOT-percentage naar 85% (verlaging voor de laagste inkomens) kost 1,1 mld. in 2025. Het totale pakket aan kinderopvang maatregelen (incl. KOU en gedrags-effecten) kost 1,7 mld. in 2025. Het te verwachten effect van hogere marktprijzen, e.g.v. toenemende vraag naar kinderopvang, is niet meegenomen in de inkomenseffecten.

Zorg - De maatregelen in de Zvw leiden tot een stijging van de nominale zorgpremie, die conform de bestaande systematiek factorenu/mal wordt gemaakt met compenserende lastenverlichting.

- De nominale zorgpremie zal 1,1% m.c.b. in 2025.
- Het eigen risico en de zorgtoeslag resulteren in 0,2 mld. lastenverlichting in 2025.
- De IAB-percentages stijgen met 0,05%-punt in 2025.
- De compenserende lastenverlichting wordt conform de bestaande systematiek gegeven via TES (-0,18%-punt) en de Aof-premie.

Pakket WML-HT (totaal 1,4 mld.) - Het totale WML-HT pakket kost 1,4 mld. in pakket 1 en 1,0 mld. in pakket 2. Dit is 0,3 mld. meer dan in oerdere memo's, vanwege een extra verhoging van de eigen bijdrage in de HT (R9).

- Verhoging van de bijstand met 7,5% (pakket 1) kost 0,4 mld. en verhoging met 5% (pakket 2) 0,3 mld. in plaats van efferentien in koppeling. Een eol-een beperkte bijstandshoogte bereikt worden door de dubbele AHK in de hoopgevan de bystand te verlagen. Daarmee wordt de afbouw vereend en wordt de jaarlijkse koopkracht min in de bijstand (na afgehoopen jaren steeds te oetempriemen) eerler opgelet. Reverseren wordt

hiermee de loeslagenwet problematiek (eenverdiener met LWW-minimumuitkering komt door een verschil in afbouwpaden momenteel onder het sociaal minimum uit) vermeld opgelost. De netto-koopkrachtverhoging in pakket 1 en 2 leed de bestaande heffingsligging in de sociale zekerheid (het sociaal minimum is 70% daarvan, 100% van het referentienominum voor alleenstaanden (respectievelijk paren)) los. Dit zorgt voor extra complexiteit in de sociale zekerheid.

7. De Wajong en andere minimumuitkeringen stijgen met 7,0% in pakket 1 en met 3% in pakket 2. De AKW wordt niet verhoogd. Een vergelijkbaar inkomens- en budgetta-effect kan bereikt worden door een volledig gekoppelde WML-verhoging, waarna het voordeel voor gepensioneerden met hogere inkomens wordt afgeoomd via een verlaging van de DDAW en ouderenkorting.
8. De vereenvoudigingen op de HT (industriële invoering van genormeerde uren in 2 stappen) is budgettaal neutraal voor ingezetenen. De huurtoeslag kan niet worden verlaagd in het bestaande inkomens, maar is verwerkt als lagere inflatie.
9. 200 miljoen extra voor de huurotslag verlaagt de eigen bijdrage met ongeveer € 15 per maand in 2025, waardoor een verhoging met ongeveer 4 euro restteert.
10. Verhoging van het WML leidt tot verhoging van de afbouwpunten van de zorgtoeslag en kindgebonden budget.
11. Het budgettaire effect van (6) wordt tegengegaan door de zorgtoeslag steller af te bouwen. In pakket 1 met 2,79%-punt en in pakket 2 met 2,36%-punt.
12. De knikpunten van de arbeidskorting zijn dezelfde aan een per centage het wml. Door de doorwerking van het wml op de arbeidskorting hebben lage inkomens minder recht op arbeidskorting (op maximaal rond wml circa - €400) en hoge inkomens meer. Dit werkt onverwiltend. Per saldo levert dit ged op uit de arbeidskorting. Deze besparing wordt gedeeltelijk door de sommige lage inkomens hebben andere heffingskortingen (zoals IACK) naar kinmen verschuiven. Dit pak in 2025 groter moet budgetneutraal uit en 0,1, bij RAO levert het 0,1 miljard op. Structureel treedt de intensivering op de IACK niet op, omdat de IACK wordt afgeschaft.

Overige looicrachte

13. De arbeidsdag gemiddeld wordt met € 290 per jaar extra afgebouwd, tot een maximale hoogte van €1.200 in 2020.
14. De AKW wordt volledig gekindeerd in 2022, 2023 en 2024 (intrekken watoorsteel niet indicatie AKW).

Lasterne fliding

15. De doorwerking van het WML op de arbeidskorting (R12) wordt teruggezaald. Daarna wordt de arbeidskorting geïntensiverd door verhoging van de maximale arbeidskorting bij de knikpunten met in variant 1: 397 euro en in variant 2: 383 euro. Omdat het eindpunt gelijk blijft, bouwt de arbeidskorting steller af vanaf het derde knikpunt (van 5,86% naar 6,40% in beide pakketten).
16. De ouderenkorting wordt met 283 euro verhoogd in beide pakketten.
17. De steller afbouw van de zorgtoeslag (R1:) wordt teruggezaald. Dit beperkt de marginale druk.
18. De dubbele A-HK in de hoogte van de bijstand wordt met 5%-punt extra afgebouwd in 2024 en 2025. Dit verlaagt de hoogte van de bijstanduitkering. Bovendien wordt de hiermee de loeslagenwet problematiek (eenverdiener op met LWW-minimumuitkering komt door een verschil in afbouwpaden momenteel onder het sociaal minimum uit) vermeld opgelost.
19. In pakket 1 wordt de eerste schijf met 1200 euro ingepakt.
20. In pakket 2 wordt TES verlaagd met 0,01%-punt en komt uit op 36,84% in 2025. In pakket 1 komt TES uit op 36,89%.
21. De verhoging van heffingskortingen zoals de AK leidt tot een besparing op andere heffingskortingen zoals de IACK. Dit komt omdat er door lage inkomens minder (bijvoorbeeld) IACK kan worden verzilverd. Omdat de IACK in de structurele situatie is afgeschaft levert dit in de structurele budgettaire plaats geen besparing op.

Inflatiecorrectie

- Een aantal maatregelen landt niet direct in de looicrachte, maar indirect via een inschatting van het effect op de LPI. Het lastenbeleid van 6 december leidt tot een inflatiecorrectie van 10,10%. Deze is vanaf 2025 in de koopkracht verwerkt.
- De nihilste reïsktenverhoging en de hiërherziening zijn hierin verwerkt.

Frequencietabel pakket 2

	+30%	Staat 20	200-0%	1 tot 2%	2 tot 5%	+5%	Totaal	Mediana	Aantal r. (001)
Inkomensamenen									
14 (1**117% WML)	0%	12%	13%	2%	10%	20%	100%	1,8%	1.120
24 (11-200% WML)	2%	4%	12%	37%	27%	21%	100%	2,1%	1.120
34 (10-272% WML)	2%	0%	15%	25%	30%	28%	100%	2,1%	1.120
44 (27-404% WML)	2%	0%	10%	25%	45%	11%	100%	2,2%	1.120
54 (40-500% WML)	0%	0%	14%	30%	33%	30%	100%	1,8%	1.120
Inkomensleu¹									
voor kinderen ¹	2%	3%	7%	25%	44%	20%	100%	2,7%	4.640
ouderpartner/ouder	4%	14%	13%	27%	21%	21%	100%	2,0%	620
ouderpartner	0%	13%	26%	31%	17%	5%	100%	0,3%	1.070
ouderpartner	0%	0%	20%	20%	10%	9%	100%	0,4%	600
Huishoudtype									
alleenstaande	3%	0%	13%	25%	33%	14%	100%	2,1%	3.790
alleenstaande	3%	0%	13%	25%	33%	18%	100%	2,0%	3.430
alleenstaande	7%	0%	11%	16%	33%	9%	100%	1,9%	1.910
Kinderen¹									
met kinderen	2%	4%	8%	21%	47%	20%	100%	2,8%	1.730
zonder kinderen	3%	4%	9%	25%	33%	19%	100%	2,4%	3.830
Alle huishoudes	3%	2%	13%	25%	33%	16%	100%	2,0%	7.180

¹ Proefline op basis van de laatste beschikbare gegevens. Bij de berekeningen is gebruik gemaakt van de A-GW indicator van kinderen op basis van aanwezigheidsaantallen tot 18 jaar en exclusief gepensioneerden.

77. Meer nu vragen met betrekking tot het te voeren begrotingsbeleid (7-12-2021)

In het regeringsakkoord komt een lijst te staan waarin wordt vastgesteld welk begrotingsbeleid het kabinet voert. In het constituerend beeraad lozen de onderlozende beoornasneels ter informatie voor. Op enkele punten is nog een beslisng nodig.

1. Bestendige huide regels & opoote vtaeonen 16' SRR

- Het begrotingsbeleid is gesteld op drie besapnipes elk utgewerkt in concrete spel egels.
- **Efficiënte allocatie van middelen** (regelen te fassae maken en klan gebaurt zorgvuldig). Er te één hoofdbesluitvormingsmoment en over de maat van per saldo meevalers beslist de HR.
- **Beleetsng van de overnemende (geen reatningen dvrachruven)**. Het kabinet sprekt op voor hand af wat er ieder jaar maximaal mag worden utgegeven en hoe hoog de belastingen en premies moeten zijn.
- **Macro-economische stabilisatie** (coördinatie klappen opvangen met de begroting). Beleetsngen aken mee met de conjunctuur. Het vlijpmentatoneel wordt hancore in hoofdzak niet aangepast. Utzondering hierop is het structurele deel van de utgaven aan WW er bestand, daarvoor wordt het plafond aangepast. Beleidsmatige vlijpningen zoals bijvoorbeeld het verhogen van uitkeringen dienen wel te worden ingepast.

Belangrijke vlijpningen die de SRR voorstelt:

- Oetren van een investeringsplafond om investeringsutgaven flexibel naar achteren te kunnen schuiven. Dit brengt rust in het begrotingsproces omdat er bij mogelijke vertraging van projecten niet jaarlijks (incidentele) ruimte onder het utgavenplafond ontstaat.
- De gasbaten zijn niet langer utgezonderd van het utgavenplafond en tellen mee als generale ontvangsten onder het utgavenplafond.
- Voorzets de utgavebehoefte van de omvang met zorgvuldig en zorgvuldig door opelikt te kken of een Zvsmeevaler wordt ingezet voor andere utgaven of lastenverlichting.
- Communiceer over het geheel van overheidsinkomsten en utgaven en niet alleen over de beleidsvlijpningen.

2. Beslisngen over begrotingsregels

- Om pn te kken momenten om te maken noemt de SRR te optie om een besuitvormingssewelope of meevalersformule af te spreken. Als u hertoe beslut, kunnen we eer concreet voorstel utwerken, afhankelijk van de vormgeving beslut dit het besid.
- De SRR geeft in overweging om integrale besuitvorming te bevorderen door tijdens de voorjaarsbesuitvorming ook over de hoofdjnen van de inkomstenkant te besuliten.
- Wij adreteren om investeringsplafond als volgt af te kaken: vlijpmentatoneel (incl. stralinger in Teneat), vlijpmentatoneel, Meel hanteloneel, Dalteloneel, Defansiematerieelbegrotingsfonds en Nationaal Groefonds (NGF)
- De schade en versterkingsopelatie Groningen is een aanzienlijke opgave en de budgettaire omvang en het kasitme daarvan is inherent onzeker. Dit rasid direct de gasbaten omdat de herstelkosten aansluitend aan de veiligheid noodzakelijk zijn van de NAM gefinanciert worden. Door het onzekere kasitme van deze betalingen is het voorstel om de gasbaten en de voor de veiligheid noodzakelijke schade- en versterkingskosten die hij de NAM in rekening gebracht worden buiten het utgavenplafond te plaatsen (in tegenstelling tot het advies van de SRR). Ook wordt voorgesteld eventuele kosten voor het kasitme van een EBN die direct met deze schade en versterkingskosten samenhangen buiten het plafond te plaatsen. Als een lge utgave gekasitme aan Qvotinger deahe, waartoe de kosten voor kasitme afspellen, worden regulier onder het utgavenplafond behandeld.
- Koepelingen en bormerken staan op gespannen voet met integrale besuitvorming. De SRR beveelt daarom aan om hiermee te stoppen en bestaande gevallen op te heffen, rasat de SRR/DOE te de vlijpningvrijafing ook aan bestaande koepelingen.
- De sociale fondasystematiek kent van ut het begrotingsbeleid beslen geen toegevoegde waarde meer. De SRR heeft daarom voorgesteld om een vlijpmentatoneel te kaken voor het kasitme kan worden gestopt.
- Corona duurt langer dan ten tude van de SRR op was opant opeerd. Het voorstel is dat de coronastuimmaatregelen buiten het utgavenplafond blijven, maar wel strikter worden utgevoerd op maatregelen die rechtstreeks verband houden met corona. Hieronder vallen de generieke steunmaatregelen (NLM, LOCO, IML) en specifieke maatregelen voor getroffen sectoren. Planterend beleid zoals extra middelen voor van werk naar werk vallen hier niet onder. Daarnaast moet het besuitvormingsproces beter worden ingeregeld door

Besluitvorming via regulier onderzoek en MR beleten verliezen. Dit kan aangevoeld worden op de begrotingsagalis.

- Verder worden enkele technische wijzigingen ter validatie van de reeds voorgesteld, waarbij onderliggend beleid niet wijzigt.

B1 Afschaffen schenkingsvrijstelling eigen woning - verlaging per 2023

- Tabel 1 geeft de budgettaire gevolgen waar van verschillende varianten voor verlaging van de schenkingsvrijstelling eigen woning per 2023 in combinatie met afschaffing met ingang van 2024.

Tabel 1. Budgettaire gevolgen verlagen schenkingsvrijstelling eigen woning per 2023 en volledig afschaffen per 2024 (opbrengsten in mln. euro)

Verlaging 2023	2023	2024	2025	2026	stree	jaar stree
A) Is reeds zijn inclusief het volledig afschaffen van de schenkingsvrijstelling eigen woning per 2024						
1. Verlagen tot € 1	8	16	24	32	160	2043
2. Verlagen tot € 6.600	7	15	23	31	160	2043
3. Verlagen tot € 10.000	7	15	23	31	160	2043
4. Verlagen tot € 27.000	5	13	21	29	160	2043
5. Niet verlagen in 2023		8	16	24	160	2043

Uitvoeringsaspecten

- De verhoogde eenmalige schenkingsvrijstelling voor de eigen woning (jubelton) is onderdeel van de aangifte schenkbelasting. Bij het afschaffen van de jubelton moet het onderdeel uit de aangifte worden verwijderd. Dit vraagt aanpassingen in de aangifte zelf en in de achterliggende systemen voor de verwerking van de gegevens uit de aangifte. Deze aanpassingen vragen tijd en moeite.
- In 2022 is de beschikbare capaciteit nodig voor afronding van de overgang naar het nieuwe systeem voor de schenken en erbelasting. Capaciteit voor het verwijderen van de jubelton is beschikbaar vanaf 2023. Dit maakt verwijdering mogelijk per 1 januari 2024. De uitwerking aanpakking moet daarom vóór 1 maart 2023 voltooid zijn.
- Het verlagen van de jubelton is een parameteraanpassing, dit is wel al mogelijk per 2023, voor verlaging van de jubelton per 1 januari 2023 moet de wijziging uiterlijk 1 december 2022 vaststaan.

Vormgeving schenkingsvrijstelling EW

- De jubelton voor schenkingen van ouder aan kind is in de systemen van de belastingdienst vormgegeven als een verhoging van de reguliere eenmalige vrijstelling voor een gift van ouder aan kind van 18 tot 60 jaar van € 26.881 (zonder bestaande zwaai). Voor de eigen woning mag dit bedrag aangevuld worden tot € 105.000 (bedragen 2021). Bij afschaffen van de jubelton blijft de reguliere eenmalige verhoogde schenkingsvrijstelling in stand.
- Daar moet kan in andere relaties dan ouder-kind (grootouders, vrienden) ook € 105.000 belastingvrij geschenkt worden voor de eigen woning. Dit is een verhoging van de jaarlijkse algemene vrijstelling van € 3.244.
- De verhoging voor de eigen woning zou technisch kunnen worden teruggebracht tot € 1. Dit bedrag komt dan terug op het niveau van de reguliere eenmalige vrijstelling. In het geval is het niet een vrijgeloofte gift mogelijk over € 26.880 van ouders aan kinderen, waarvan € 1 aan de eigen woning moet worden besteed. Voor overige schenker revoert volgens dezelfde systematiek een vrijstelling van € 3.245. De vrijstelling blijft dan in de aangifte staan waarbij de hoogte van het bedrag in de praktijk dan leidend tot ontbeprij met als gevolg negatieve identiteitscontroles anders vragen, anders klachten en mogelijk ook onjuiste aansluiting. Dit is vanuit het perspectief van de Belastingdienst onaanvaardig.
- Om dit te voorkomen zou de verhoging ook kunnen worden teruggebracht tot een rond bedrag van beperkte hoogte dat nog wel materieel effect heeft voor meewer, bijv. € 3.000 of € 10.000 euro. In tabel 1 zijn de budgettaire gevolgen van verschillende varianten overzichtsbeeld.

Koopkrachthefften concept RA-pakket 9 december

Tabel 1. Cumulatieve koopkrachthefften 2022 - 2025

	Koopkracht bubel (MLT)	Variant 1 memo 75	Pakket nieuw
Tekenningsgroep			
1a (=113%WML)	0,7%	1,9%	1,9%
2a (=113-30%WML)	0,5%	1,9%	2,0%
3a (=180-27%WML)	0,2%	1,9%	1,9%
4a (=7%+20%WML)	0,9%	2,0%	2,0%
5a (=40%WML)	0,7%	1,6%	1,6%
Inkomscaden			
Werklozen	0,9%	2,4%	2,4%
Uitkeringsgerechtigden	0,4%	2,0%	1,9%
Gezinsvoeden	-0,2%	0,2%	0,5%
Huishoudtype			
Tweevouders	0,7%	1,9%	1,9%
Alle gezinnen	0,7%	1,9%	1,9%
Alle eenpersoons	0,9%	1,1%	1,1%
Kinders			
Uitkeringsgerechtigden met kinderen	0,9%	2,5%	2,5%
Huisouders met kinderen	0,9%	2,3%	2,3%
Alle huishoudens	0,7%	1,9%	1,9%

* De verandering van de totale uitgaven in een vergelijking van 2022 met 0,02% (naamlijst bijgesteld op de vorige memo 75). Koopkrachthefften concept RA-pakketen 9 december) om budgetair goed te maken. Hierover slaat de media van sommige groepen op.

- In 'Van Tekening 1 naar 75' geeft de cumulatieve koopkrachthefften van het pakket weer in het WML met 2,3% wordt verhoogd van behoud van koppeling van met behoud van koppeling van sociale minimumkeringen, exclusief AOW. Ook zit hierin de lastenverlichting van 3,0 mld. structureel (pakket 1 uit memo 75).
- In 'pakket nieuw' zijn enkele maatregelen getroffen om op het gevende koopkrachtbeeld uit te komen. Hierbij is uitgegaan van de wens om het koopkrachtbeeld voor ouderen te verbeteren en het verschil tussen gezinnen en uitkeringsgerechtigden te verkleinen. Ook is in 'variant 1 memo 75' een salarisprobleem ontstaan van 100 miljoen euro, dat is opgelost in het pakket. De oorzaken:
 - De WML-variant, blijkt structureel iets duurder (38 miljoen in 2020).
 - De versnelde afbouw dubbele AHC in de bijstand levert structureel geen geld op, omdat die al was afgeschaft in de structurele situatie. In de variant was een toename van 60 miljoen verondersteld.
- Het laatste zorgbeeld steekt niet uit. Dit is niet in deze oorspronkelijke versie. Aanpassingen in de programma's kunnen zorgen voor (hep) (de) mutaties in het koopkrachtbeeld en budgettaire effecten.
- 'Pakket nieuw' geeft de cumulatieve koopkrachthefften wanneer bovenop 'variant 1 memo 75' de volgende maatregelen worden getroffen:
 - TES wordt verhoogd (+0,09% punt, in 2025, 0,4 mld.), ter dekking van de 0,1 mld. en een verhoging van de arbeidsbelasting (arbeidsbelasting + 0,20, 0,3 mld.).
 - De jonggehandicaptenkorting wordt afgeschaft (-0,2 mld.) en met de opbrengst wordt de ouderenkorting verhoogd (+€ 141). De jonggehandicaptenkorting bedraagt ca. € 800. Jongeren krijgen hiermee een vergelijkbare koopkrachtontvoering als bijstandsgerechtigden.
- Onderstaande tabel geeft de structurele budgettaire effecten van de variant en het nieuwe pakket.

* De jonggehandicaptenkorting is voor mensen met een laaggevoeligheid, die niet vanwege de WML-voetloze. Dit is een klein bedrag met een kleine verhoging, die wel recht heeft op de handikorting. Dit is 100 miljoen in totaal van een WML-voetloze.

Tabel 2. Budgettaire effecten (structureel)

	Maatregelenconcept RA (in milj. euro's)	Variant 1 (memo 75)	Pakket view
1	Zorg (Bf, hogere zorgpremie congasu's TEE/Ar)	0,3	0,0
2	Pakket VHE-HT*	1,2	1,2
3	Extra middelen HT (eigen bijdrage)	0,3	0,3
4	Lastenverlichting	3,9	2,9
	Afbeelding	2,5	2,5
	Overtip	0,5	0,4
5	Extra middelen evenwichtig koopkrachtpakket**	0,7	0,7
6	Totaal koopkrachtpakket	4,7	4,6

* In variant 1 (memo 75) komen de structurele uitgaven 0,1 milj. hoger uit. Dit is opgelost in pakket 2.

** De 0,3 milj. is nog niet in de financiële tabellen opgenomen. Mocht er voor dit pakket worden gekozen, dan zal dit nog moeten worden toegevoegd.

TER BESLISSING

Aan

De minister

Ter informatie

De staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst

De staatssecretaris Toeslagen en Douane

Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Nota openbaarmaking formatiestukken FIN

Datum

25 mei 2022

Notanummer

2022-0000155547

Bijlagen

geen

Aanleiding

Op 15 februari heeft de formateur de stukken van de hoofdtafel van de formatie openbaargemaakt. Daarop vroeg de Kamer om openbaarmaking van de stukken van de zijtafels. Daarom zijn alle departementen die de formatie van stukken hebben voorzien nu voornemens de door hun geproduceerde stukken te openbaren. In de bewindspersonenstaf van 4 februari is dit eerder toegelicht en heeft u alledrie ook gevraagd om het beeld uit de stukken. In deze nota vragen wij uw akkoord met de werkwijze voor openbaarmaking zijtafels op basis van de op 12 april gemaakte interdepartementale afspraken en treft u ook het beeld van de stukken.

Beslispunten

Wij adviseren u (minister) akkoord te gaan met onderstaande voorgestelde werkwijze, waardoor bijgevoegde stukken openbaar worden gemaakt. Bent u akkoord met deze werkwijze?

Kernpunten

- Dit is de eerste keer dat het verzoek is gedaan om stukken van zijtafels van een formatie openbaar te maken. Daarom is er op verzoek van het SGO interdepartementaal een aanpak geformuleerd in het Interdepartementaal Wob Overleg (IWO) hoe hier op uniforme wijze door departementen mee kan worden omgegaan.
- **Het voorstel is om in deze werkwijze de volgende keuzes te maken:**
 - Ieder departement maakt de eigen stukken zelf openbaar. Dit ziet dus ook op stukken die vanuit een departement naar de financiële zijtafel zijn gegaan; deze worden in de regel door het eigen departement openbaar gemaakt en dus niet door Financiën;
 - Wij stellen voor alleen eindstanden van notities te openbaren en dus geen tussenstanden van onderhandelingen of concepten. Ook bureau formateur heeft deze lijn gehanteerd voor de stukken van de hoofdtafel. Concreet stellen we voor om geen tussenstanden van budgettaire tabellen, beleidsmatige lastenontwikkeling, koopkracht en uitvoeringstoetsen openbaar te maken, waar deze de stand van onderhandeling weergeven.
 - Ieder departement checkt of de stukken die naar de hoofdtafel zijn gegaan ook daadwerkelijk openbaar zijn geworden. Gebleken is namelijk dat dat niet altijd het geval is. Zijn de stukken van de

27.05.22
gelezen,
geen
opmerkingen
of
vragen
M2

- hoofdtafel toch nog niet openbaar, dan wordt dit alsnog door het eigen departement gedaan;
- o Ieder departement stuurt de stukken met een eigen begeleidende brief naar de Kamer, maar deze brieven worden door de departementen wel met elkaar gedeeld.
 - o Alle departementen gaan tegelijk naar buiten. Departementen die nog stukken openbaar moeten maken zijn: EZK en VWS. Zij zijn inmiddels ook gereed met hun inventarisatie.
 - o Deze werkwijze wordt met AZ en BZK geëvalueerd. Voor een volgende formatie streven we naar een proces waarbij in een keer alle stukken uit de formatie door de (in)formateurs openbaar worden gemaakt, zodat niet achteraf ministers moeten werken aan openbaarmaking van documenten die eigenlijk van de onderhandelende partijen zijn.
- In de toelichting vindt u een overzicht en beeld van de stukken die volgens dit plan van aanpak openbaar zouden worden. Wij streven ernaar om volgende week vrijdag deze stukken gereed te hebben voor openbaarmaking.
 - Het kan voorkomen dat de Kamer vervolgvragen aan u stelt over de openbaar gemaakte stukken. Uw verantwoordelijkheden als Minister van Financiën zijn dan complex: het betreft hier immers ambtelijke ondersteuning aan de formatie, zonder tussenkomst van de minister.

Toelichting

Overzicht van stukken ter openbaarmaking en beeld bij de stukken

- Als u akkoord gaat met ons plan van aanpak, dan worden onderstaande lijst stukken openbaar. Deze zijn tevens toegevoegd als bijlage.
- In deze set zitten voornamelijk stukken vanuit ambtelijk FIN aan de financiële zijtafel. Ook hebben we een aantal stukken geïdentificeerd die vanuit ambtelijk FIN aan de hoofdtafel zijn verzonden, maar nog niet in het reeds openbare archief van de hoofdtafel zaten. In totaal gaat het om 82 stukken.
- In deze set zitten geen tussenstanden van onderhandelingen. Specifiek betekent dat dit financiële tabellen die tussentijds voor de financiële zijtafel geüpdatet zijn niet openbaar worden gemaakt. Ook tussentijdse koopkracht, beleidsmatige lastenontwikkeling en uitvoeringstoets tussenstanden van het hele pakket zoals het op dat moment op tafel lag zijn hierdoor niet opgenomen.
- In de bewindspersonenstaf van 4 februari jl. heeft u drieën verzocht om een appreciatie van de stukken opgenomen over AOW en WML, jeugdzorg en de inkomstenbelasting. Tevens verzocht u om inzicht of in de stukken naar voren komt of er politiek andere keuzes zijn gemaakt dan door de uitvoering voorgesteld als voorkeursoptie. Hieronder gaan wij in op uw vragen.

Overzicht stukken ter openbaarmaking

1. Toelichting ontwikkeling saldo en schuld 2035
2. Horizontale ontwikkeling begroting 10 oktober
3. Brief onvoorziene omstandigheden en calamiteiten
4. Financieel kader kabinetsformatie
5. Beleidsmatige lastenontwikkeling 2022-2025
6. Besparingsopties zorg
7. Antwoorden drie technische vragen formatie
8. Technische vraag collectieve lastendruk
9. Budgettair basispad 2025
10. Toelichting verschillen saldo en schuld met het CPB
11. Uitvraag scenario's financieel kader formatie 1
12. HRA eerbiedwaardige werking
13. HRA

14. BOR vervolgvragen
15. Hoofdpijnen van de contourenbrief box 3
16. Fiche huurtoeslag
17. Operationalisering SBR zorg
18. Horizontale ontwikkeling zorg
19. Hervormingen die budgettaire ruimte opleveren
20. Afwijkingen ZiK en Hervormingen
21. Formatievragen over nieuwe investeringen
22. Kinderopvang en IACK
23. HT en ZT – Uitvoeringsperspectief Toeslagen
24. Addendum oneigenlijk gebruik box 2
25. Klimaatkosten 3 nov
26. Rentepercentages en rentevastperiodes hypotheek
27. Waterveiligheid en Limburg
28. Caribisch Nederland
29. Fiscale vragen klimaat
30. Dossiers 8 november 2021
31. Aanvullende vragen box 3
32. Grondslagverbredingen VPB en Ter Haar 1 en 2
33. Lasten varia
34. Memo varianten HT WML
35. WKB
36. Fiscaliteit HRA
37. Medeoverheden
38. Uitgangspunten koopkrachtraming
39. AOV ZZP
40. Overzicht maatregelen klimaat
41. Varianten CO2-heffing industrie
42. Oplegmemorandum keuzes WML en HT
43. Doorrekening vereenvoudigingen huurtoeslag
44. Bijlage koppelingen WML
45. Karsspelbelasting
46. Uitvraag investering Werkagenda Publieke Dienstverlening
47. EW rangorde uitvoerbaarheid varianten
48. Recht op betaalpauze
49. Formatievragen Financiële tafel korte en lange termijn
50. Afschaffen schenkingsvrijstelling eigen woning
51. Frisdrankentaks en taakstelling 300 mln.
52. Aanvullende klimaatvragen
53. Formatievraag klimaat ETS-inkomsten
54. Vraag rekenvoorbeelden kilometerbeprijzing + EV
55. Klimaat CCS
56. Klimaat CO2-heffing en EB
57. Klimaat maatregel energieprestatie
58. Klimaat AVI
59. Derving autobelastingen door ingroei EV door de tijd heen
60. Koopkrachteffecten concept RA
61. WFT verzilverhypotheek
62. Handelingsperspectieven NVWA
63. Waterveiligheid, verkeersveiligheid en dubbeltelling
64. Beantwoording IenW vraag regionaal beschermingsprogramma
65. Beantwoording IenW vraag Deltafonds
66. WML HT varianten
67. Jeugd

- 68. Maatwerk industrie
- 69. Kernenergie
- 70. Bijmengverplichting groen gas
- 71. SDE en ODE
- 72. Uitvoeringskosten klimaat Rijksoverheid
- 73. CCS
- 74. Maatvoering degressiviteit energiebelasting
- 75. Grondslagerosie en MRBPlus en stimulering EV
- 76. Memo duiding cijfers NJN
- 77. HLA en transformatiemiddelen
- 78. Memo doorrekening koopkracht pakket 1 en 2
- 79. Memo vervolg doorrekening koopkracht
- 80. Begrotingsbeleid tbv formatie
- 81. Schenkingsvrijstelling eigen woning
- 82. koopkrachteffecten Concept RA

Appreciatie stukken AOW en WML, jeugdzorg, inkomstenbelasting en uitvoering

AOW en WML

44. Bijlage koppelingen WML

Dit stuk betreft een overzicht van alle regelingen (zowel binnen als buiten SZW begroting) waar de WML verhoging op doorwerkt. Ook wordt uitgelegd welke koppelingen zijn behouden in de koppeling.

66. WML HT varianten

Dit betreft een memo over de inkomenseffecten van invoering normhuur. Er worden twee varianten gepresenteerd om met 300 mln. de effecten te dempen. Hierin wordt genoemd dat de inkomenseffecten in de basisvariant groot (en negatief) kunnen zijn. Dit is wel eerder ook al uit de CPB doorrekeningen gebleken en bovendien trekt het kabinet 300 mln. uit om de gevolgen te dempen.

Jeugdzorg

67. Jeugd

Memo over jeugdzorg en bezuinigingsmogelijkheden. Dit is reeds publieke informatie en al eerder vermeld in rapport door commissie van wijzen.

Inkomstenbelasting

15. Hoofdlijnen van de contourenbrief box 3

Tijdens de formatie is een hoofdlijnenversie van de contourenbrief box 3 aan de formatietafel verstuurd. De definitieve versie is op 15 april jl. verstuurd aan de kamer. De hoofdlijnenversie die nu openbaar gemaakt zal worden is hier een beknopte versie van en bevat geen tegenstrijdigheden of gevoeligheden.

22. Kinderopvang en IACK

Dit stuk gaat in op de mogelijkheden rond het invoeren van 96% kinderopvangvergoeding en het uitfaseren van de IACK. Bij de formatie is gekozen voor een harde grens bij het beëindigen van de IACK. Over die harde grens staat in het memo geschreven: *De ongelijke behandeling die ontstaat tussen nieuwe ouders die door de afbouw (net) geen recht op korting hebben en bestaande gevallen die in een vergelijkbare situatie hiervoor wel in aanmerking komen zal vermoedelijk tot onbegrip en weerstand leiden bij de nieuwe ouders en mogelijk tot bezwaren. Het financiële belang is immers groot.*